

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

PLENUMVERGADERING

SÉANCE PLÉNIÈRE

donderdag

jeudi

12-09-2002

12-09-2002

18:05 uur

18:05 heures

AGALEV-ECOLO	<i>Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
CD&V	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
FN	<i>Front National</i>
MR	<i>Mouvement réformateur</i>
PS	<i>Parti socialiste</i>
cdH	<i>centre démocrate Humaniste</i>
SP.A	<i>Socialistische Partij Anders</i>
VLAAMS BLOK	<i>Vlaams Blok</i>
VLD	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>
VU&ID	<i>Volksunie&ID21</i>

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 50 0000/000	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	DOC 50 0000/000	<i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
QRVA	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	QRVA	<i>Questions et Réponses écrites</i>
CRIV	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>	CRIV	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>
CRIV	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>	CRIV	<i>Version Provisoire du Compte Rendu Intégral (sur papier vert)</i>
CRABV	<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>	CRABV	<i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>
PLEN	<i>Plenum (witte kaft)</i>	PLEN	<i>Séance plénière (couverture blanche)</i>
COM	<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>	COM	<i>Réunion de commission (couverture beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen :</i>	<i>Commandes :</i>
<i>Natieplein 2</i>	<i>Place de la Nation 2</i>
<i>1008 Brussel</i>	<i>1008 Bruxelles</i>
<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.deKamer.be</i>	<i>www.laChambre.be</i>
<i>e-mail : publicaties@deKamer.be</i>	<i>e-mail : publications@laChambre.be</i>

INHOUD

Berichten van verhindering	1
WETSVOORSTELLEN	1
Wetsvoorstel van de heren Hugo Coveliers, Claude Eerdeken, Daniel Bacquelaine, Dirk Van der Maelen, mevrouw Muriel Gerken en de heer Jef Tavernier tot wijziging van het Kieswetboek, de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming, evenals de wet van 3 juli 1971 tot indeling van de leden van de wetgevende Kamers in taalgroepen en houdende diverse bepalingen betreffende de Cultuurraden voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en voor de Franse Cultuurgemeenschap (1806/1 tot 15)	1
- Wetsvoorstel van de heren Hugo Coveliers, Claude Eerdeken, Daniel Bacquelaine, Dirk Van der Maelen, mevrouw Muriel Gerken en de heer Jef Tavernier tot wijziging van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement en de wet van 19 mei 1994 betreffende de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van het Europees Parlement (1807/1 tot 5)	1
- Wetsvoorstel van de heren Gerolf Annemans, Bart Laeremans en Filip De Man tot wijziging van het Kieswetboek (406/1 en 2)	1
- Wetsvoorstel van de heer Pierre Lano tot wijziging van de bij het Kieswetboek gevoegde tabel houdende indeling van het grondgebied in kieskringen (1876/1 en 2)	1
<i>Hervatting van de algemene bespreking</i>	2
<i>Sprekers: Hugo Coveliers</i> , voorzitter van de VLD-fractie, Karel Van Hoorebeke , Dirk Pieters , Geert Bourgeois , Gerolf Annemans , Marc Van Peel , Johan Vande Lanotte , vice-eerste minister en minister van Begroting, Maatschappelijke Integratie en Sociale Economie, Yves Leterme , voorzitter van de CD&V-fractie, Francis Van den Eynde , Bart Laeremans , Paul Tant , Géraldine Pelzer-Salandra , Els Van Weert , Ludwig Vandenheve , André Smets , François Dufour	

SOMMAIRE

Excusés	1
PROPOSITIONS DE LOI	1
Proposition de loi de MM. Hugo Coveliers, Claude Eerdeken, Daniel Bacquelaine, Dirk Van der Maelen, Mme Muriel Gerken et M. Jef Tavernier modifiant le Code électoral, la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, la loi du 11 avril 1994 organisant le vote automatisé, ainsi que la loi du 3 juillet 1971 relative à la répartition des membres des Chambres législatives en groupes linguistiques et portant diverses dispositions relatives aux conseils culturels pour la communauté culturelle française et pour la communauté culturelle néerlandaise (1806/1 à 15)	1
- Proposition de loi de MM. Hugo Coveliers, Claude Eerdeken, Daniel Bacquelaine, Dirk Van der Maelen, Mme Muriel Gerken et M. Jef Tavernier modifiant la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen et la loi du 19 mai 1994 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour l'élection du Parlement européen (1807/1 à 5)	2
- Proposition de loi de MM. Gerolf Annemans, Bart Laeremans et Filip De Man modifiant le Code électoral (406/1 et 2)	2
- Proposition de loi de M. Pierre Lano modifiant le tableau portant répartition du territoire en circonscriptions électorales, annexé au Code électoral (1876/1 et 2)	2
<i>Reprise de la discussion générale</i>	2
<i>Orateurs: Hugo Coveliers</i> , président du groupe VLD, Karel Van Hoorebeke , Dirk Pieters , Geert Bourgeois , Gerolf Annemans , Marc Van Peel , Johan Vande Lanotte , vice-premier ministre et ministre du Budget, de l'Intégration sociale et de l'Économie sociale, Yves Leterme , président du groupe CD&V, Francis Van den Eynde , Bart Laeremans , Paul Tant , Géraldine Pelzer-Salandra , Els Van Weert , Ludwig Vandenheve , André Smets , François Dufour	

PLENUMVERGADERING

van

DONDERDAG 12 SEPTEMBER 2002

18:05 uur

SÉANCE PLÉNIÈRE

du

JEUDI 12 SEPTEMBRE 2002

18:05 heures

De vergadering wordt geopend om 18.25 uur door de heer Herman De Croo, voorzitter.
La séance est ouverte à 18.25 heures par M. Herman De Croo, président.

Tegenwoordig bij de opening van de vergadering is de minister van de federale regering:
Ministre du gouvernement fédéral présent lors de l'ouverture de la séance:
Johan Vande Lanotte.

De **voorzitter**: De vergadering is geopend.
La séance est ouverte.

**Berichten van verhindering
Excusés**

Roger Bouteca, wegens ziekte / pour raison de santé;
Simonne Creyff, wegens familieaangelegenheden / pour raisons familiales;
Frieda Brepoels, Bart Somers, Geert Versnick, wegens ambtsplicht / pour obligation de mandat;
Luc Sevenhans, met zending buitenslands / en mission à l'étranger;
Yolande Avontroodt, Joke Schauvliege, buitenslands / à l'étranger.

Wetsvoorstellen**Propositions de loi**

01 Wetsvoorstel van de heren Hugo Coveliers, Claude Eerdekens, Daniel Bacquelaine, Dirk Van der Maelen, mevrouw Muriel Gerken en de heer Jef Tavernier tot wijziging van het Kieswetboek, de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming, evenals de wet van 3 juli 1971 tot indeling van de leden van de wetgevende Kamers in taalgroepen en houdende diverse bepalingen betreffende de Cultuurraden voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en voor de Franse Cultuurgemeenschap (1806/1 tot 15)

- Wetsvoorstel van de heren Hugo Coveliers, Claude Eerdekens, Daniel Bacquelaine, Dirk Van der Maelen, mevrouw Muriel Gerken en de heer Jef Tavernier tot wijziging van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement en de wet van 19 mei 1994 betreffende de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van het Europees Parlement (1807/1 tot 5)

- Wetsvoorstel van de heren Gerolf Annemans, Bart Laeremans en Filip De Man tot wijziging van het Kieswetboek (406/1 en 2)

- Wetsvoorstel van de heer Pierre Lano tot wijziging van de bij het Kieswetboek gevoegde tabel houdende indeling van het grondgebied in kieskringen (1876/1 en 2)

01 Proposition de loi de MM. Hugo Coveliers, Claude Eerdekens, Daniel Bacquelaine, Dirk Van der Maelen, Mme Muriel Gerken et M. Jef Tavernier modifiant le Code électoral, la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des

Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, la loi du 11 avril 1994 organisant le vote automatisé, ainsi que la loi du 3 juillet 1971 relative à la répartition des membres des Chambres législatives en groupes linguistiques et portant diverses dispositions relatives aux conseils culturels pour la communauté culturelle française et pour la communauté culturelle néerlandaise (1806/1 à 15)

- Proposition de loi de MM. Hugo Coveliers, Claude Eerdeken, Daniel Bacquelaine, Dirk Van der Maelen, Mme Muriel Gerkens et M. Jef Tavernier modifiant la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen et la loi du 19 mai 1994 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour l'élection du Parlement européen (1807/1 à 5)

- Proposition de loi de MM. Gerolf Annemans, Bart Laeremans et Filip De Man modifiant le Code électoral (406/1 et 2)

- Proposition de loi de M. Pierre Lano modifiant le tableau portant répartition du territoire en circonscriptions électorales, annexé au Code électoral (1876/1 et 2)

Hervatting van de algemene bespreking

Reprise de la discussion générale

De algemene bespreking is hervat.

La discussion générale est reprise.

01.01 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, de hervorming van de kieswet die wij vandaag, eindelijk, in plenaire vergadering bespreken, is grondig overwogen, werd zeer grondig voorbereid en is reeds zeer grondig besproken. Naar aanleiding van interpellaties en dankzij de ietwat merkwaardige indulgentie van collega Tant, voorzitter van de commissie voor de Binnenlandse Zaken, heb ik de gelegenheid gehad om over deze materie vrij lang te kunnen uitweiden. Tijdens de commissievergaderingen heb ik ook vrij lang het woord kunnen nemen. Dit alles duurde zelfs zo lang dat collega André Smets, die waarschijnlijk de innerlijke mens aan het versterken is, tijdens de vorige vergadering – net vóór de Mont Ventoux – zei, ik citeer: “Je puis quand-même vous témoigner que j'ai assisté à la plupart des débats organisés sur le thème concerné. Pendant des heures, nous avons été réduits à écouter le chef parler, c'est-à-dire M. Coveliers. Nous avons été obligés à écouter ses longs monologues ; c'est ce que j'appelle ‘la capture de la démocratie’”.

Ik wil die democratie uiteraard niet opnieuw “captureren” en ik zal mij dan ook beperken omdat er een zeer uitgebreid en overigens zeer degelijk verslag is uitgebracht door de toekomstige lijsttrekker van Oost-Vlaanderen, de heer De Crem. In de loop van mijn argumentatie zal ik trouwens verwijzen naar de pagina's in het verslag waar u dit kunt terugvinden. Ik zal dan ook niet alles herhalen.

Mijnheer de voorzitter, ik wil niet ontkennen dat de voorbereiding van dit wetsvoorstel enige vertraging heeft opgelopen door de moeilijke problematiek van Vlaams-Brabant met Brussel-Halle-Vilvoorde en Leuven. Ik zal hierop straks nog terugkomen. Wij hebben bij het indienen van dit wetsvoorstel niet de urgentie gevraagd alhoewel men dat blijkbaar had verwacht. Wij wilden immers een breed debat voeren over dit wetsvoorstel. Mijnheer Van Hoorebeke, Alzheimer heeft bij mij nog niet zo hard toegeslagen als bij u: wij waren dat niet vergeten. De pro's en de contra's die vindt u in het verslag terug. U zult ook bemerken dat wij niet over een nacht ijs zijn gegaan. Wij hebben tijdens heel de discussie open kaart gespeeld. Over dit soort materies ging het er in dit Huis ooit anders aan toe.

01.01 Hugo Coveliers (VLD): Cette proposition de loi a été mûrement réfléchie, préparée et examinée. Il m'a été donné de commenter clairement cette proposition en commission. M. André Smets a déclaré à la veille des vacances d'été qu'il avait dû endurer mes monologues des heures durant. Je lui épargnerai cette épreuve aujourd'hui.

L'examen tardif de cette proposition est principalement dû à la situation complexe de Bruxelles-Hal-Vilvoorde. Nous n'avons du reste pas demandé l'urgence lors du dépôt de la proposition car nous voulions un débat élargi et approfondi. Les avantages et les inconvénients du système sont énumérés dans le rapport. Nous n'avons certainement pas pris les choses à la légère.

L'introduction des circonscriptions électorales provinciales, la suppression presque totale de l'apparentement, la possibilité de se porter simultanément candidat à la Chambre et au Sénat et l'introduction du seuil électoral constituent la première phase d'une importante réforme institutionnelle.

La restructuration du Sénat revêt

De invoering van de provinciale kieskringen, de afschaffing van de apparentering – op een restant na, met name in Nijvel –, de mogelijkheid van gelijktijdige kandidaturen voor Kamer en Senaat en de invoering van een kiesdrempel zijn de eerste fase van een grote institutionele hervorming op federaal niveau.

Essentieel daarbij is de herstructurering van de Senaat. Ik denk dat iedereen, met uitzondering misschien van de senatoren, het ermee eens is dat de hervorming van 1993, zacht gezegd, niet bepaald heeft opgeleverd wat men verhoopte. Ik heb het daar in de commissie uitvoerig over gehad en zal dat hier niet meer herhalen.

Ik zal niet ontkennen – dit is misschien een beetje ter intentie van de heer Langendries – dat bij de invoering van de provinciale kieskringen bij sommigen in de meerderheid ook de overweging heeft meegespeeld dat politieke stemmentrekkers hier hun electoraal rendement kunnen verhogen. Dergelijke stemmentrekkers vindt men inderdaad vaak, maar zeker niet altijd en wellicht ook niet uitsluitend, bij de ministers. In se levert dat dan vooral een argument op voor de versterking van de regeringsstabiliteit. Dat is een niet onbelangrijk gegeven, nu blijkt dat in andere, omliggende landen een kabinet zijn parlementaire achterban door de kiezer gehalveerd zag. Voor het overige denk ik dat de vaststelling van minister Vande Lanotte in de commissie, juist is. Hij zei dat wie de kieswet in zijn voordeel denkt te kunnen hervormen, doorgaans dergelijke reactie oproept, dat hij er aan het einde van de rit aan verliest. Provinciale kieskringen zijn in mijn ogen vooral belangrijk omdat zij beletten dat deze Kamer een wat ik zou noemen parochiale invulling zou krijgen. Provincies zijn nog klein genoeg om het lokale te laten meespelen, maar ook te groot om alleen het lokale te laten spelen. De kampioen van de voorkeurstemmen in eigen dorp wordt nu verplicht om ook buiten zijn gemeente stemmen te gaan zoeken. De BV zal anderzijds ook verplicht zijn zich een brede lokale aanhang te verwerven, wil hij echt met de allergrootsten kunnen wedijveren. Het prototype van de winnaar van de provinciale kieskring is hij of zij die een stevig lokaal netwerk combineert met een nationale uitstraling, is hij of zij die evenzeer op de hoogte is van de waterzuivering in het eigen dorp als van de evolutie van de Europese Conventie. Niet zomaar een burgemeester, maar een burgemeester die ook in dit halfrond actief is. Daarvan zijn er hier een aantal voorbeelden: achter mij zit er zo een. Dit is precies wat de Kamer nodig heeft. Uiteindelijk is het toch in deze Kamer dat het buitenlands beleid wordt besproken, net als Europese aangelegenheden.

01.02 Karel Van Hoorebeke (VU&ID): Wapenleveringen aan Nepal!

01.03 Hugo Coveliers (VLD): Daar hebt u voor de zoveelste keer mooi meegedaan met de communisten, mijnheer Van Hoorebeke. Het is de tweede keer dat u dat doet. Daar wil ik het toch nog even over hebben. Ik ben bijzonder blij dat u mij daaraan herinnert. Wat is in Nepal de duidelijke situatie? U zegt dat wij geen wapens mogen leveren aan een waarschijnlijk democratisch verkozen regime, maar dat wij het wel moeten laten omverwerpen door een zeker maoïstisch, autoritair, communistisch systeem. Dat is niet de eerste keer: met Erdal hebt u de communisten ook gesteund. In vijftig jaar verandert er wat in de Vlaamse Beweging: vroeger trok men naar de

une importance essentielle. La réforme de 1993 n'était qu'une demi-mesure et n'a pas répondu aux attentes.

Lors du débat sur les circonscriptions électorales provinciales, d'aucuns ont laissé entendre qu'un tel changement ne profiterait qu'aux ténors politiques. Il y en a pourtant dans la majorité comme dans l'opposition. Et souvent, ce raisonnement ne tient pas pour les ministres. Je rappellerai les propos du ministre Vande Lanotte qui a dit que celui qui réformera la loi électorale à son avantage récoltera une telle tempête qu'il perdra les élections.

Les provinces sont suffisamment petites pour conserver leur élément local mais trop grandes pour se limiter à ce seul élément. Pour être certain d'obtenir son poste, le Flamand connu devra apporter autre chose dans sa hotte; il devra également séduire l'électorat local. Le vainqueur idéal sera celui qui aura su combiner le réseau local et un rayonnement national et qui, eu égard aux compétences de la Chambre, s'intéressera aux questions internationales.

01.02 Karel Van Hoorebeke (VU&ID): Au Népal, par exemple.

01.03 Hugo Coveliers (VLD): Où les nationalistes flamands soutiennent désormais les maoïstes, si j'ai bien compris.

communisten, nu steunt men ze.

01.04 Dirk Pieters (CD&V): Mijnheer de voorzitter, vanwege de beschrijving die de heer Coveliers hier juist geeft van het ideale parlamentslid, waarbij hij bovendien zelfs naar u verwijst als het goede voorbeeld, zou ik hem willen vragen of wij daaruit mogen afleiden dat hij afstand neemt van het discours tegen de cumulatie.

01.05 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer Pieters, u neemt hier een pars pro toto. Ik geef een voorbeeld omdat ik het een goed voorbeeld vind, maar ik denk dat er niet zeer velen zijn die iets dergelijks aankunnen.

Zeker in een grote gemeente wordt dit zeer moeilijk. Om die reden werden de lokale mandaten gehetwaardeerd. Dit zijn belangrijke mandaten. Iedereen moet hierover individueel oordelen en de kiezer duidelijk maken dat hij de combinatie al dan niet aankan. Persoonlijk zou ik dit niet doen. Ik beperk mij tot deze assemblee.

01.06 Geert Bourgeois (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, de heer Coveliers staat terecht stil bij wat hij de voordelen van de provinciale kieskring noemt. Waarom heeft hij in zijn wetsvoorstel juist voor die provinciale kieskring gekozen? Die leidt tot grote verschillen: in Limburg zullen er 12 gekozenen zijn, in West-Vlaanderen 16, in Oost-Vlaanderen 20, in Antwerpen 24 en in Brussel-Halle-Vilvoorde 29. Het enige argument dat ik totnogtoe heb gehoord is dat de meerderheid de nadelen van de apparentering wil tenietdoen. Ik heb hier begrip voor, maar ik meen mij ook te herinneren dat deze meerderheid de vaste bedoeling heeft om straks een soort fusie van Kamer en Senaat te realiseren, waarbij de 50 rechtstreeks gekozen senatoren onder de deskundige leiding van onze voorzitter, die netwerken en nationale politiek perfect combineert, samen met de volksvertegenwoordigers één assemblee van 200 Kamerleden vormen. Dit zijn er bijna evenveel als vroeger toen er 212 waren. Studies die destijds werden gemaakt toonden aan dat een kieskring als Gent of Luik met 12 of 13 gekozenen de perfecte schaal was om de negatieve effecten van de apparentering weg te werken. In een kleinere kring blijft de verkiesbaarheid ook groter.

Als deze plannen worden goedgekeurd, zal de Kamer 200 leden tellen. Mits enig wetenschappelijk onderzoek en enig grondig voorafgaand studiewerk had men veel evenwichtiger en beter gespreide kieskringen kunnen uittekenen. De verschillen zullen alleen maar groter worden. Nu telt Limburg 12 kamerleden, Brussel-Halle-Vilvoorde 29, Antwerpen 24. Na de verkiezingen zal dit verschil nog veel groter worden.

01.07 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, ik roep collega Coveliers op om het niet zo ingewikkeld te maken. We weten hier immers allemaal waar het om gaat. De grote bonzen hadden een akkoord om te gaan naar een nationale kieskring voor heel Vlaanderen. De Walen waren het hiermee niet eens; de arrondissementen moesten eraan geloven. Dus is men gestrand op een tussenoplossing: de provincies. De heer Coveliers moet ons zijn redenering besparen dat de Kamer nu te zeer lokaal gebonden is met kneutertjes die niets anders kennen dan hun lokaal gedoe en dat

01.04 Dirk Pieters (CD&V): Le bourgmestre devra donc s'intéresser à la politique nationale. Cela signifie-t-il que M. Coveliers se distancie du discours du VLD qui dénonce le cumul?

01.05 Hugo Coveliers (VLD): Chacun ne peut exercer simultanément plusieurs mandats. C'est pourquoi les mandats locaux ont été revalorisés. C'est à l'intéressé de décider s'il souhaite un cumul.

01.06 Geert Bourgeois (VU&ID): Quel est l'avantage d'une circonscription électorale provinciale? Elle génère des disproportions. Si, comme on le prévoit, la Chambre et le Sénat devaient fusionner à l'avenir en une assemblée de 200 membres, cette disproportion s'accroîtra encore.

01.07 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Que M. Coveliers nous fasse grâce de sa causerie alambiquée sur le parfait candidat dans une grande circonscription par région. Les Wallons sont tout simplement opposés à une telle circonscription voulue par les Flamands. Il noie

dankzij de nieuwe regeling zij nu eindelijk een iets hoger niveau zullen krijgen. Ze zullen nu eindelijk een Europese blik kunnen ontwikkelen. Hij moet ons dat besparen en gewoon zeggen waar het op staat.

cette réalité toute simple sous un flot de paroles.

Is onze collega uit Limburg te lokaal gebonden? Is hij te bekrompen van visie? Wie is hier bekrompen van visie? Moet Van Peel op het provinciale niveau worden getild? Is de heer De Croo te lokaal gebonden? Wie moet hier het lesje krijgen van de "provincialisering" van zijn visie op de wereld?

01.08 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik begrijp dat ik het voor de heer Annemans te ingewikkeld maak. Hij denkt graag in zwart-wit tegenstellingen. Zo zit de wereld echter niet in elkaar. Daarom werd lang gediscussieerd over de kieskring.

01.08 Hugo Coveliers (VLD): Je comprends que mon argumentation soit trop complexe et insuffisamment populiste pour M. Annemans.

01.09 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Het is niet waar.

01.10 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer Annemans, een van uw eigenschappen is blijkbaar dat u altijd weet wat iemand gaat zeggen. Ik begrijp dat. In het systeem dat u voorstaat, is dat zo. Daar weet u alles op voorhand.

01.10 Hugo Coveliers (VLD): On a toujours recherché la meilleure répartition. L'apparementement entre les arrondissements a vu le jour en 1921 parce que les arrondissements étaient historiquement liés. En Flandre tout particulièrement, cette organisation a débouché sur une loterie et ce n'était pas nécessairement le candidat ayant recueilli le plus de voix qui obtenait le siège. Tel est le contexte de l'actuelle discussion sur l'importance des circonscriptions électorales. La province est l'entité la plus organique.

Sta mij toch toe u de realiteit uit te leggen. Daarmee beantwoord ik meteen de vraag van collega Bourgeois. Er is inderdaad gediscussieerd over wat de beste manier is om tot een optimale geografische verdeling en dergelijke te komen. Daarbij werd vastgesteld, door een louter historische analyse, dat de provinciale verdeling van de zetels over de partijen voor de Kamer, en destijds ook voor de Senaat, al sinds 1921 bestond. Sinds 1995 gold die verdeling ook voor het Vlaamse en het Waalse Parlement. Er werd vastgesteld dat de apparentering over de arrondissementen werd ingevoerd in 1921 en dat toen als argument naar voren gebracht werd dat er toch een zekere verbondenheid tussen de arrondissementen bestond, precies door de historische verdeling in de provincies. Daar ligt de reden voor de huidige verandering. Door het grote aantal arrondissementen, vooral in West-Vlaanderen draaide het, precies door de apparentering, vaak uit op een loterij. En men verkreeg helemaal niet dat wie de meeste stemmen haalde, die dus door de burger het meest gewenst was, in het Parlement kwam. Wel kwamen, door het spel van de apparentering, anderen daar terecht. Men kan daarover discussiëren. Ik heb daar geen probleem mee. Maar na een lange discussie heeft men de provincie genomen als het meest organische geheel.

Dat bracht meteen een probleem met zich. Maar dat probleem zal er altijd zijn...

01.11 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): (...) Maar de provincies zijn dood.

01.12 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer Annemans, u maakt opnieuw een vrij populistische fout. U probeert populistisch te zeggen dat de provincies dood zijn. Wat de provincies als eigen verkozen orgaan betreft, daarin treed ik u bij. Het gaat er echter om dat men om een bestuur samen te stellen voor het hele land op basis van de

provincies lijsten vormt. Men zou perfect het Nederlandse systeem kunnen overnemen – en dat doen we nu ook gedeeltelijk. Daar bestaat een akkoord over. In dat systeem zijn er personen tegelijkertijd kandidaat voor de Senaat en voor de Kamer. Dat is precies een voorafspiegeling van het systeem waarin men – in een volgende fase, indien men dat wenst – zal kunnen opkomen op zowel nationaal vlak als op lokaal vlak. Dat zijn geen leugens.

01.13 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): (...)

De **voorzitter**: Mijnheer Coveliers, de heer Van Peel wil uw betoog onderbreken. Het zou mij verontrusten als hij dat niet zou willen.

Mijnheer Van Peel, houd het kort, dan kan de heer Coveliers zijn betoog afwerken.

01.14 Marc Van Peel (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik vraag beleefd het woord om het organische verband waar de heer Coveliers het over heeft, even te toetsen aan de provincie Antwerpen. Daar hebben wij de stad Antwerpen, het Mechelse arrondissement en de Kempen en Turnhout. Ik zou graag het organische verband daartussen eens aangetoond willen zien. Er is daarentegen wel degelijk een organisch economisch verband tussen de hele linker Scheldeoever en de streek van de Waaslandhaven. Daar zie ik wel een organisch verband. Collega D'hondt mag echter gerust zijn: dat organisch verband wordt niet in beeld gebracht, maar Antwerpen, Mechelen, Turnhout en de Kempen wel.

Mijnheer Coveliers, leg mij eens uit welk organisch verband u ziet tussen Antwerpen, Mechelen en de Kempen?

01.15 Hugo Coveliers (VLD): Wel, mijnheer Van Peel, ik zal u dat eens proberen uit te leggen vanuit een globale visie, niet vanuit de Antwerpse visie.

01.16 Minister Johan Vande Lanotte: Mijnheer Van Peel, voor zover mij bekend, hebt u daarover mee onderhandeld en dat ook goedgekeurd. U hebt het verband tussen Mechelen en Turnhout zelf goedgekeurd. Toen was dat interessant voor u. (*Twistgesprekken op de banken*)

01.14 Marc Van Peel (CD&V): Expliquez-moi quel peut être le lien organique entre la ville d'Anvers, la région malinoise et la Campine. Le lien entre la ville d'Anvers et la rive gauche est tout de même beaucoup plus fort.

01.16 Johan Vande Lanotte, ministre: Vous avez participé aux négociations relatives au lien entre Anvers, Malines et Turnhout. A l'époque, vous aviez marqué votre accord parce qu'il présentait un intérêt à vos yeux. La vérité a ses droits.

De **voorzitter**: Alles is genoteerd. U weet dat toch.

01.17 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer Van Peel, ik ga op uw interessante vraag trachten genuanceerd te antwoorden, met het risico dat de heer Annemans op één van de delen van mijn antwoord zal springen, maar dat stoort mij niet.

Het is natuurlijk juist dat men ook andere criteria zou kunnen hanteren. Dat klopt. Ik heb er geen probleem mee dat men zoiets in de toekomst ook zou gaan doen. Laten we opnieuw het voorbeeld van Antwerpen nemen. Wat is de huidige situatie in Antwerpen? Centraal is er een arrondissement Antwerpen met als belangrijkste plaats – tot spijt van wie het benijdt – de stad Antwerpen, met een stuk van de linkeroever. Daarnaast is er – dankzij de hervorming van

01.17 Hugo Coveliers (VLD): D'autres critères sont possibles. A l'issue de la réforme de 1995, Anvers faisait partie d'une circonscription électorale de 80 kilomètres de long et de forme irrégulière. A partir de 2002, la circonscription électorale coïncidera avec les limites des provinces. Je considère qu'on a opté pour une échelle raisonnable qui allie liens locaux et

1995, waarvoor ik niet verantwoordelijk ben – een worst die begint in Bornem, net over de brug van Temse. De worst loopt over Mechelen verder naar boven tot Turnhout, Arendonk, Postel enzovoort. Ik spreek over een afstand van 80 kilometer en als men van het ene stuk naar het andere wil gaan, moet men Antwerpen passeren. Dan legt men 80 kilometer af. Daarom is het op dit ogenblik, in 2002, wellicht belangrijker om hic et nunc de provincie zoals ze ten tijde van Napoleon historisch is gegroeid – en dood is als provinciaal lichaam, volgens de heer Annemans – als basis te nemen. Laten wij vandaag proberen een vertegenwoordiging te maken die zich enerzijds wel degelijk bezighoudt met het belang van de kiezer – met name het lokale – maar anderzijds ook groot genoeg is om zich te kunnen bezighouden...(Hoongelach)

Mijnheer de voorzitter, er is een Frans gezegde: “Il n’y a que la vérité qui blesse”. Ik ben minder moorddadig dan u, mijnheer Annemans. Wie het schoentje past, trekke het aan.

Wij voltooien dus een proces dat reeds lang bezig is.

01.18 Yves Leterme (CD&V): (...)

01.19 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik erger mij aan die belachelijke opmerkingen van de heer Leterme.

01.20 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, ik noteer dat collega Coveliers die afstand van 80 kilometer tussen Bornem en Postel een grote zaak vindt en dat hij, om dat probleem op te lossen, het gebied nog een heel stuk groter wil maken. Daarvan ontsnapt mij de logica.

engagement national. (*Tumulte sur les bancs du Vlaams Blok*)

01.20 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): M. Coveliers trouvait que 80 kilomètres, c'était un peu long. C'est pourquoi on a encore agrandi quelque peu la circonscription électorale. Voilà la logique de cette réforme.

01.21 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer Van den Eynde, het verbaast mij niet dat die logica u ontsnapt, want blijkbaar kent u de geografische ligging niet. Ik wist dat u op deelargumenten ging springen, want dat is typisch voor populistten. Het argument is precies dat die samenstelling in 1995 zo slecht was, dat men veel beter een helder en duidelijk herkenbaar systeem invoert waardoor iedere burger duidelijk zal weten waar de provincie Antwerpen ligt.

01.21 Hugo Coveliers (VLD): Soit M. Van den Eynde refuse de voir la logique derrière cette réforme, soit il n'en est pas capable. C'est un populiste. Après 1995, la situation était devenue totalement confuse. Le nouveau système est transparent.

De **voorzitter**: Ik ga een beetje orde op zaken stellen. Mijnheer Laeremans, u onderbreekt nog kort en daarna laat u de heer Coveliers zijn uiteenzetting houden.

01.22 Hugo Coveliers (VLD): Mij stoort dat niet.

01.23 Bart Laeremans (VLAAMS BLOK): Ik heb een argument over die zogenaamde organische samenstelling. Collega Coveliers, zowel in Vlaams-Brabant als in Antwerpen is er het fenomeen van de regionale televisie. In Vlaams-Brabant zijn RingTV in Halle-Vilvoorde en ROB TV in Leuven volkomen van elkaar gescheiden. Zij symboliseren twee totaal verschillende werelden. Hetzelfde fenomeen doet zich in Antwerpen voor. Er is een televisiezender voor Antwerpen en een zender voor de regio Mechelen-Turnhout. Leuven en Halle-Vilvoorde zijn twee aparte werelden die u nu samenklutst en hetzelfde doet u in Antwerpen. Dat is helemaal niet

01.23 Bart Laeremans (VLAAMS BLOK): L'offre de chaînes de télé régionales démontre à quel point la construction est tirée par les cheveux. Anvers dispose d'une chaîne urbaine, tout comme Malines. Qu'y a-t-il de commun entre ces régions? De même, dans le Brabant flamand il y a Ring TV pour la périphérie de

logisch en helemaal niet organisch.

01.24 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer Laeremans, wij gaan ervan uit dat dit een geheel is; dat die provincies een duidelijk en herkenbaar beeld vormen voor de burger. Het is aldus aangewezen, wil men tot grotere gehelen komen – ik neem aan dat u niet tot grotere gehelen wil komen – en dat zulks een aanvaardbare mogelijkheid is in deze.

Wij zijn er evenwel niet in geslaagd – en ook dat zal wellicht niemand verbazen – is de problematiek van Vlaams-Brabant op te lossen.

Het systeem dat u aankleeft geeft niet veel mogelijkheden om te praten, maar als u het mij toelaat wil ik u nog het volgende zeggen. Ik zal niet ontkennen, mijnheer Van Hoorebeke, dat mijn politieke partij en ikzelf de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde hadden verkozen. Dat zou belangrijk zijn geweest omdat dit voor de kiezer tot heldere en herkenbare provinciale structuren zou hebben geleid.

Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen oppositiepartijen die al dan niet behoorden tot de meerderheid. De oppositiepartijen die ooit behoorden tot de meerderheid weten dat er tussen droom en daad onderhandelingen staan en dat een compromis moet worden bereikt. Dat compromis verdedigen wij thans en ik meen dat dit een goed compromis is.

Ik ben sedert 1985 lid van deze Kamer en ik heb al heel wat hervormingen meegemaakt. (...)

Ik zal maar liever niet vertellen wat u al allemaal heeft meegemaakt.

Indien men in 1978 niet zo dwaas had gehandeld met betrekking tot de ideeën van Hugo Schiltz in verband met de inschrijvingsrechten, dan zouden wij nu heel wat van de gekende problemen niet meer kennen. Eer aan wie eer toekomt en de geschiedenis zal leren dat dergelijke handelwijze een grove vergissing was van zeer velen, vooral van de stichters van het Vlaams Blok, al werd die partij wellicht om andere redenen gesticht.

Ik doe niet mee aan de symbolenstrijd en ik ben er niet van overtuigd dat de problematiek van de Franstaligen in Vlaams-Brabant wezenlijk kan worden beïnvloeden via de kieswetgeving.

Nuchter bekeken kan men de kwestie rond de splitsing samenvatten in een korte zin: wie wint op symboliek verliest in parlementzetels. Wij hebben uitgerekend – en de heer Goris zal daarop terugkomen – dat de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde de Vlamingen drie tot vier kamerzetels kan kosten. De Franstaligen hebben thans gewonnen op het vlak van de symboliek en wij behouden de zetels, op een wankel zetel na die reeds in 1999 erg wankelde. Wij konden een constructie uittekenen die quasi gelijk valt met de provincie Vlaams-Brabant en ook de Brusselse Vlamingen niet in de steek laat.

Ik geef toe dat het hele artikel het geheel aan helderheid doet inboeten, maar in alle teksten zal men steeds hetzelfde argument terugvinden. Het is inderdaad juist dat wanneer men naar oplossingen zoekt in het kader van communautaire discussies, men steeds moet inboeten aan helderheid, aan duidelijkheid en dergelijke.

Bruxelles et ROB pour Louvain.

01.24 Hugo Coveliers (VLD): Nous estimons que les provinces offrent une structure acceptable et bien définie pour la détermination des circonscriptions électorales. En ce qui concerne la province du Brabant flamand, nous n'avons pu concrétiser cette vision à 100 %: je ne vous cacherai pas que notre parti aurait préféré une scission de l'arrondissement de Bruxelles-Hal-Vilvorde. Le règlement actuel constitue toutefois un compromis acceptable.

Si les idées émises en 1978 par Hugo Schiltz sur le droit d'inscription n'avaient pas été rejetées, nous ne serions pas confrontés aux problèmes actuels.

A nos yeux, ce compromis est plus important que le combat symbolique que certains entendent mener. Les francophones remportent peut-être une victoire symbolique mais une scission coûterait aux néerlandophones 3 à 4 sièges au parlement. Nos propositions offrent suffisamment de garanties aux Flamands de Bruxelles et il n'en résulte qu'un siège incertain pour Bruxelles. Il s'agit d'un compromis et un compromis n'est bien entendu pas toujours clair et simple à appréhender.

Misschien komt ooit de dag dat de Vlamingen winnen op het vlak van de symboliek, terwijl de Franstaligen zetels verliezen.

Ik wens het debat over de grondwettelijkheid en de bezwaren van de Raad van State niet te herhalen; In dat verband verwijs ik naar het verslag van de commissievergadering waarin ik over deze materie een lang betoog hield, tot ongenoegen van sommigen trouwens.

Er waren in Vlaams-Brabant drie opties. Immers, het was telkens daarover dat de commentaren van de Raad van State handelden, niet over de provinciale indeling, niet over andere zaken, maar meestal over Vlaams-Brabant.

Men kan Brussel-Halle-Vilvoorde splitsen, men kan het systeem toepassen dat wij hebben verkozen en men kan de status quo herhalen.

Ik meen dat in elk van de drie scenario's om het even welke jurist grondwettelijke bezwaren kan bedenken. De splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde zou in de praktijk de Brusselse Vlamingen en de Franstaligen in de rand verplichten een eenheidslijst te creëren die hen de keuzevrijheid ontnemt die elders ook bestaat.

01.25 Bart Laeremans (VLAAMS BLOK): (...)

01.26 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer Laeremans, is het nu echt zo moeilijk om te begrijpen dat ik hier de kritiek geef op bepaalde systemen. Ik heb net gezegd dat er drie systemen zijn – maar dat is wellicht te moeilijk – en daarop kan men kritieken bedenken. Ik lieg dus niet. Mijn stelling kan volgens uw interpretatie onjuist zijn, maar zeg dan dat ik mij volgens u vergis. Mijn betoog bevat echter de commentaar die men op deze systemen zou kunnen naar voren brengen.

01.27 Karel Van Hoorebeke (VU&ID): (...)

01.28 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer Van Hoorebeke, ik ben hier bij elke zitting aanwezig geweest en ik ben bereid met u een discussie over deze wet en over alle artikelen te voeren. Ik ken de tekst en ik weet ook wat er geschreven is. Een dergelijke belediging heb ik van u echt niet nodig! Zelfs Boudewijn Buch zou niet akkoord gaan met wat u zegt!

Ik bedoel dat men in communautaire aangelegenheden, zeker in de uiterst complexe kwestie Brussel-Halle-Vilvoorde, zeer snel in constructies komt waartegen altijd wel een grondwettelijke bezwaar kan worden uitgedacht. Het Arbitragehof heeft in een zeer degelijk arrest – althans naar mijn gevoel – van 1994 een ruimte gecreëerd waarbij uitdrukkelijk werd gesteld dat Brussel-Halle-Vilvoorde als een speciale situatie diende te worden beschouwd. Volgens dit Hof is de toetssteen niet de letter, maar de geest van de Grondwet en de vraag of er alternatieven bestaan waartegen geen grondwettelijke bezwaren kunnen worden geuit. Wie de letter van de Grondwet tot mythische proporties opblaast – en er zijn in de wereld nog mensen die bepaalde teksten tot mythische proporties letterlijk opblazen – riskeert in communautaire aangelegenheden alleen nog de volstrekte

01.28 Hugo Coveliers (VLD): Trois solutions s'offraient à nous pour le Brabant flamand: la scission, le statu quo ou notre solution. Chacune de ces formules butte sur des obstacles constitutionnels, comme c'est presque toujours le cas pour des règlements communautaires complexes. En 1994, la Cour d'Arbitrage a reconnu la spécificité de Bruxelles. Il s'agit de respecter non pas la lettre de la loi mais son esprit. En définitive, celui qui ergote n'entreprend rien. Une telle attitude mène à l'immobilisme.

Nous avons respecté autant que possible les articles les plus importants de la constitution, à

status quo te tolereren. Een dergelijke bijna theologische invulling van het staatsrecht is, zoals bekend, het kenmerk van de ondergaande rijken geweest, het weze in China of in Byzantium.

Wat wij hebben gedaan is alle respect behouden voor de Cartesiaans heldere grondwetsartikelen, van art 61 tot 65, over de Kamer. De zetelverdeling blijft gebeuren op basis van het bevolkingscijfer. Er verandert niets aan het zuiver proportionele systeem van de zetelverdeling, waarbij de stem van elke kiezer evenveel waard is en waarbij institutioneel de kiesdeler die recht geeft op een zetel voor iedereen gelijk is.

Vandaar ook dat de taalverklaring in Brussel-Halle-Vilvoorde geen bijkomende verkiesbaarheidsvoorwaarde vormt. Dit zou strijdig zijn met de filosofie van de samenstelling van de Kamer. Wel wordt gehanteerd, net als in artikel 43 van de Grondwet, als een behoedzame erkenning van een praktische realiteit op het terrein, het feit dat Vlamingen en Franstaligen nauwelijks op elkaar stemmen, waardoor de verkiezingsresultaten en de zetelverdeling binnen elke gemeenschap in deze kieskring, de politieke verhouding zullen reflecteren op een wijze die dichter aansluit bij die van de negen overige kieskringen.

Wat men ook mogen beweren, wij zijn er oprecht van overtuigd dat deze kieswethervorming in haar deel over Vlaams-Brabant op geen enkele wijze afbreuk doet aan de grondwettelijke beginselen.

01.29 Geert Bourgeois (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, ik wens kort te onderbreken omdat dit een essentieel punt is. Ik kan collega Coveliers volgen als hij spreekt over de letter van de Grondwet. Een aantal zaken zijn, mijns inziens, echter fundamenteel. Het gelijkheidsbeginsel is daarvan een voorbeeld. Mijnheer Coveliers, u zegt dat deze regeling het gelijkheidsbeginsel niet schendt. Zonder te willen ingaan op het feit dat de zetelverdeling in Leuven en Brussel-Halle-Vilvoorde niet volgens het bevolkingsaantal zal verlopen en er verschuivingen mogelijk zijn, wens ik twee essentiële vragen te stellen.

In alle kiesomschrijvingen in heel het land zullen de stemmen op lijsten die geen 5% halen niet meetellen om de zetels te verdelen. In Brussel-Halle-Vilvoorde zal dit op basis van de poolvorming echter wel gebeuren. Er komt een poolvorming Franstalig en een poolvorming Nederlandstalig waarbij de lijsten die geen 5% halen – hoofdzakelijk Franstalige stemmen – ertoe zullen bijdragen dat in de poolvorming in de zetelverdeling wel een verschuiving zal ontstaan. Dit lijkt me niet zo coherent en niet verenigbaar met het gelijkheidsbeginsel.

Hoe acht u het bij voorbeeld verenigbaar met het gelijkheidsbeginsel dat de Franstalige kandidaten met 29 op elke lijst zullen kunnen kandideren, dus met een effect van zoveel keer meer kandidaten dan de 22 werkelijk te begeven plaatsen? Voor geen enkele districtsraad, provincieraad, gemeenteraad of assemblee heb ik weet van het systeem dat er meer effectieve kandidaten zijn dan te begeven plaatsen.

01.30 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik denk dat we moeten uitgaan van de specifieke problematiek van Brussel-Halle-

savoir les articles 61 à 65. La répartition des sièges, organisée sur la base des chiffres démographiques, est purement proportionnelle. Le quotient électoral est identique pour tous. La déclaration d'appartenance linguistique ne constitue pas une condition d'éligibilité illégale mais la reconnaissance prudente d'une réalité pratique. Elle ne va pas à l'encontre des principes constitutionnels. Les proportions politiques seront fidèlement reflétées.

01.29 Geert Bourgeois (VU&ID): La raisonnement de M. Coveliers est exact jusqu'à un certain point mais le principe d'égalité me paraît essentiel.

Une première observation concerne la constitution de pool dans la circonscription de Bruxelles-Hal-Vilvoorde où les voix en faveur des listes qui n'obtiennent pas cinq pour cent des suffrages sont prises en considération et peuvent donc donner lieu à un glissement de sièges. Il s'agit d'une violation du principe d'égalité.

Une seconde observation a trait au fait que les francophones peuvent inscrire sur la liste plus de candidats que de sièges à pourvoir. Est-ce conciliable avec le principe d'égalité?

01.30 Hugo Coveliers (VLD): La situation de la circonscription

Vilvoorde en Leuven.

(...)

Als u zich de werkzaamheden in de commissie herinnert, weet u dat men oorspronkelijk een lijst van 22 kandidaten voor ogen had in Brussel.

01.31 Bart Laeremans (VLAAMS BLOK): (...)

01.32 Hugo Coveliers (VLD): Laeremans, onnozelaar, laat me uitspreken!

(...)

Mijnheer Laeremans, als advies op een van de vele vragen die aan de Raad van State werden gesteld, heeft de Raad gezegd dat er een risico van discriminatie bestaat – niet de discriminatie tussen de 5%-drempel in de andere provincies en Brussel – als de Vlaamse lijsten voor Leuven en Brussel-Halle-Vilvoorde niet even veel kandidaten bevatten als de Franstalige lijsten. Dat is de reden waarom geopteerd werd voor 29 kandidaten. Dit aantal komt overeen met het aantal plaatsen dat beschikbaar is in Brussel-Halle-Vilvoorde voor de beide taalgroepen en in Leuven voor de Nederlandstaligen. U weet even goed als ik dat men slechts na de verkiezingen zal kunnen uitmaken hoeveel kandidaten van die 29 in Leuven en Brussel-Halle-Vilvoorde in de Nederlandse taalgroep zullen vallen en hoeveel in de andere taalgroep. Er is, mijns inziens, geen sprake van discriminatie.

(...)

Ik neem aan dat het Arbitragehof hierover zal oordelen tengevolge van uw procedure. Voor mij is er geen sprake van discriminatie omdat aan iedereen de kans wordt gegeven om op een lijst met even veel kandidaten te stemmen en slechts na het uitbrengen van de stem de verdeling over de lijsten zal worden uitgemaakt.

Het meetellen van de lijsten die niet de kiesdrempel hebben behaald is een discussie waard. Men kan deze beslissing perfect verantwoorden door erop te wijzen dat de verdeling tussen Franstaligen en Nederlandstaligen in Brussel-Halle-Vilvoorde moet worden opgesteld vooraleer de zetels kunnen worden toegekend. Op die manier wenst men te bereiken dat de vertegenwoordiging van Franstaligen en Nederlandstaligen zo veel mogelijk overeenstemt met de respectievelijke bevolkingsaantallen in het arrondissement.

Aangezien er geen subnationaliteit is, aangezien we geen telling kunnen organiseren en aangezien we ons ook niet kunnen baseren op eender welk document vandaag, denk ik dat men terecht stelt dat men de lijsten die minder dan 5% halen, voor de verdeling voor die twee groepen van zetels niet mag uitsluiten. Immers, de ratio legis voor de 5 %-drempel is dat men toch moet zien dat een land regeerbaar is en dat een versnippering van de politieke partijen niet goed is. Dat speelt hier echter niet, want het bijtellen van die stemmen zal geen versnippering van de politieke partijen tot gevolg hebben. Men komt integendeel tot een rechtvaardigere verdeling wanneer men nagaat wie er voor een Nederlandstalige lijst en wie er voor een Franstalige lijst heeft gestemd. Aan de hand daarvan kan

électorale de Bruxelles-Hal-Vilvoorde est spécifique.

01.32 Hugo Coveliers (VLD): Initialement, on avait tablé sur 22 candidats mais, selon le Conseil d'Etat, il y a discrimination lorsque sont déposées des listes francophones et néerlandophones comprenant un nombre différent de candidats. C'est pourquoi les candidats sont désormais 29 pour les arrondissements de Bruxelles-Hal-Vilvoorde et Louvain pris ensemble. On ne saura qu'après les élections combien d'élus seront néerlandophones et combien seront francophones. Il n'y a pas de risque de discrimination parce que chacun pourra voter pour des listes comprenant un nombre identique de candidats. Le cas échéant, la Cour d'arbitrage se prononcera.

La question de la prise en considération ou non de votes en faveurs de listes qui n'atteignent pas le seuil électoral vaut bien qu'on s'y arrête. Il faut d'abord déterminer combien les francophones et les néerlandophones ont d'élus. Cela se fera sur la base des votes émis, les listes ayant obtenu moins de cinq pour cent étant exclues. Il ne s'agit pas en l'espèce d'éviter l'éparpillement mais de répartir équitablement les sièges entre néerlandophones et francophones.

de verdeling van de 22 zetels worden gemaakt. Mijns inziens is dat de theorie die voor het Arbitragehof zal worden verdedigd en ik vermoed – ik hoop – met succes.

01.33 Paul Tant (CD&V): Mijnheer Coveliers, laten we de zaak even heel sec proberen te analyseren.

Ten eerste, het is zo dat de N-lijsten en de F-lijsten in Brussel-Halle-Vilvoorde evenveel kandidaten zullen tellen. Alleen vereist de nieuwe wet in verband met de N-lijsten dat er een aantal leugenaars moet bijstaan. Wat betekent dat? Binnen Brussel-Halle-Vilvoorde zal de kiesstrijd aan Franstalige zijde met een groter aantal eigen kandidaten worden gevoerd. Iemand die iets kent van de kieswetgeving, weet dat het resultaat in meerdere of mindere mate afhankelijk is van het aantal aanwezige kandidaten op de lijst.

Ten tweede, wil men dan toch een intellectuele oefening maken naar aanleiding van de reststemmen, dan moet men goed beseffen dat het niet enkel gaat over het lot van die 46.000 reststemmen. Het gaat hem over het feit dat uw wetgeving impliceert dat de kleinere partijen die de 46.000 stemmen hebben gehaald en die tot geen enkele zetel hebben geleid, op natuurlijke wijze zullen kiezen voor de F-lijsten. De kansen om via die lijsten verkozenen binnen te halen, zijn veel groter omdat de apparentering nog mogelijk blijft tussen Brussel-Halle-Vilvoorde en Nijvel. Daar zit het probleem, mijnheer Coveliers.

Wat heeft men, tot slot, willen nastreven vanuit de zogenaamde correctie-Leuven? Ik herhaal dat de eerste verrichting na de bekendmaking van de uitslag Brussel-Halle-Vilvoorde erin zal bestaan de verdeling te maken tussen N en F, geen rekening houdende met de stemming in Leuven. Met andere woorden, hier wordt op het eerste gezicht behouden datgene wat ik daarnet kwam te zeggen. Aangaande de N/F-lijsten wordt er niets gewijzigd. Iedereen ziet toch het doel dat u nastreeft. Men gaat ervan uit dat een aantal kopstukken uit Leuven zoals Magda Aelvoet, Rik Daems en wellicht nog een aantal anderen zoals de heer Vandenbroucke een correctie teweeg zal brengen. Men moet toch echt naïef zijn om dat te geloven nadat Magda Aelvoets lot is geworden tot wat het is en nadat Rik Daems Sabena tot een faillissement heeft geleid. Dan weet u toch waaruit de correctie zal bestaan. Dat is de werkelijke situatie.

De **voorzitter**: Het is reeds de derde maal dat u hetzelfde zegt in hetzelfde debat.

01.34 Paul Tant (CD&V): Dat is niet hetzelfde.

De **voorzitter**: U kunt dat tienmaal zeggen ook. Mijn taak is echter ook om de spreker het woord terug te geven nadat hij kort werd onderbroken.

01.35 Paul Tant (CD&V): Mijnheer de voorzitter, het is waar dat ik sommige elementen opnieuw aanhaal. Dat is echter omdat de heer Coveliers volhardt.

01.36 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer de voorzitter, collega's, mijnheer de minister, indien wij de verschillende arresten van het Arbitragehof lezen over de vraag van discriminatie en geoorloofde discriminatie – waar en wanneer kan dat? –, dan zou precies hetgeen

01.33 Paul Tant (CD&V): L'analyse est claire. Les listes néerlandophones et francophones à Bruxelles-Hal-Vilvorde compteront un nombre identique de candidats mais la liste néerlandophone comptera également des Louvanistes. Voilà qui constitue un avantage pour les listes francophones qui pourront donc présenter plus de candidats de l'arrondissement même. Quant aux 46.000 voix émises en faveur des petites listes, elles iront essentiellement à des listes francophones, pour lesquelles l'apparement demeure possible. Il est naïf de croire que les figures de proue louvanistes pourront corriger cette tendance.

01.36 Hugo Coveliers (VLD): M. Tant ferait mieux de consulter quelques arrêts de la Cour d'arbitrage sur la discrimination

de heer Tant vertelt, een niet-geoorloofde discriminatie zijn. Ik zal zeggen waarom. De heer Tant gaat er namelijk vanuit dat de wetgever het recht zou hebben om aan die 46.000 kiezers te zeggen dat zij niet voor een Franstalige mogen opteren. U kunt het betreuren, en ik betreur dat samen met u, dat wij niet zo aantrekkelijk zijn voor die 46.000 kiezers in Brussel dat zij voor ons kiezen, maar het is hun democratisch recht om daarvoor te opteren.

Mijnheer Tant, precies uw voorstel zou een ondemocratisch recht, discriminatie en manipulatie van de kieswet zijn. Ik denk dat u dat ook moet durven zeggen.

Mijnheer de voorzitter, collega's, ik heb vastgesteld dat de oppositie, met name CD&V, dat wetsvoorstel bestreden heeft. Dat is haar goed recht. Ik vind dat perfect haar recht. Ik heb zelfs geen enkel bezwaar gemaakt tegen de ietwat langdurige interrupties, wat de cdH trouwens ook mij verweet.

Het choqueert mij echter wat dat er steeds wordt gesproken over zelfbediening door de meerderheidspartijen. Dat is namelijk het bedje spreiden voor de antipolitiek. Dat moet u beseffen.

U hebt in de commissie herhaaldelijk geprobeerd om met onschuldig lijkende tekstcorrecties van de taalverklaring in Brussel-Halle-Vilvoorde, waarvan uitdrukkelijk gezegd is dat ze geen verkiesbaarheidvoorwaarde is, toch een verkiesbaarheidvoorwaarde te maken. Het advies van de Raad van State daarover luidt dat, als dat amendement aanvaard zou worden, er veel andere zaken gewijzigd zouden moeten worden. Het gaat om zijn laatste advies, gegeven tijdens de vakantieperiode en naar ik aanneem niet vanop de Mont Ventoux. Naar mijn gevoelens misbruikt u dus het Parlement als een instrument om een dossier te stofferen, dat u later bij het Arbitragehof eventueel zou willen voeren.

Alle trucs zijn goed. U schiet op al wat beweegt. U geeft echter geen duidelijkheid over de alternatieven. Dat lijkt me wat minder aan de gevoerde discussie.

Als klap op de vuurpijl worden er echter ook nog roddels verteld over parlementsleden van de meerderheid die de fractievoorzitter van CD&V, ocharmen, zouden aanklappen tot in de wc's toe. Welnu, collega's, u moet er toch rekening mee houden dat dit uiteraard niet alleen in één richting gebeurt. Het gebeurt dus ook dat enkele leden van uw partij mij aanklappen. Daarbij wil ik onmiddellijk zeggen dat dit niet in de toiletten gebeurt. Ik begrijp dan ook niet zo goed wat CD&V tegen die provinciale kieskringen heeft. Er zijn toch een aantal mensen! Ik zal geen namen noemen zodat u mij niet kunt verwijten dat ik wil inspelen op die namen. Toch wil ik zeggen dat één van uw collega's mij letterlijk het volgende gezegd heeft – ik heb die tekst opgeschreven omdat ik hem zo merkwaardig vond: "Provinciale kieskringen zijn in se competitiever en democratischer. Je breekt er de macht van de achterkamertjes mee, waar de standen de lijsten opstellen. Je beseft het zelf niet, maar je gaat meer doen voor de vernieuwing van de CVP dan alle piepschuimcongressen van de afgelopen jaren." Collega's, ik geef u dat mee ter overweging. Dat werd mij meegedeeld, niet in het toilet.

Mijnheer de voorzitter, mijn besluit is het volgende. Er is al veel inkt

autorisée. Il verrait ainsi qu'il défend en fait une discrimination non autorisée car il ne veut pas que les électeurs puissent voter librement pour une liste francophone.

S'il est normal que l'opposition combatte cette proposition, la manière antipolitique dont elle procède ne l'est pas. Elle cherche à faire de la déclaration linguistique à Bruxelles-Hal-Vilvorde une condition d'éligibilité qu'elle pourra ensuite utiliser devant la Cour d'Arbitrage.

Sachez qu'un de vos propres collègues m'a un jour raconté que les circonscriptions électorales provinciales étaient plus compétitives et plus démocratiques et qu'elles mettraient fin au pouvoir des coulisses où sont établies les listes.

Cette réforme électorale est une étape logique de l'évolution vers un système électoral plus limpide et plus équitable et elle sera certainement durable. Voilà pourquoi nous l'approuverons.

gevloeid over deze hervorming. Een goede maatstaf om elke politieke hervorming te meten, is in te schatten of ze langer dan één legislatuur zal standhouden.

Ik heb trachten aan te tonen dat de kieswethervorming in de lijn ligt van de ontwikkelingen die al decennia bezig zijn en dat ze ons kiessysteem – op het complexe probleem Brussel-Halle-Vilvoorde na – helderder en rechtvaardiger maakt. In die zin ben ik ervan overtuigd dat deze kieswet zal standhouden, ook in de volgende legislaturen en dat ze niet teruggeschroefd zal worden, ook niet door diegenen die er vandaag het hardst tegen schreeuwen. Integendeel, ik denk en ik hoop dat deze wetgeving getoetst zal worden en dat ze als basis zal dienen. Mijnheer Van Peel, ik hoop dat als in de toekomst eventueel grotere provincies nodig zouden zijn, men de moed zal hebben om de kiesomschrijvingen te vergroten. Het is in die zin dat wij deze voorstellen zullen goedkeuren.

01.37 **Géraldine Pelzer-Salandra** (ECOLO-AGALEV): Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, la modification de la loi électorale qui nous occupe aujourd'hui a déjà fait couler énormément d'encre et de salive et a puisé très fort dans la réserve d'énergie de tous les membres de la commission de l'Intérieur qui l'ont suivie. Monsieur le président, je vous confirme que je serai relativement brève dans mon intervention car nous risquons d'aller très loin dans la nuit.

Cette proposition a suscité des débats que l'on pourrait qualifier de passionnels. C'est effectivement à un changement, voire à un bouleversement de la représentation politique au sein des assemblées auquel devront se livrer à la fois les partis mais surtout les citoyens qui n'ont toujours pas bien intégré les mécanismes en vigueur depuis la dernière réforme. Ils devront, sous peine de voter à l'aveuglette, tenter de comprendre entre autres le nouveau découpage des circonscriptions et ses implications, ainsi que les modifications institutionnelles.

Cette proposition n'est pas, comme d'aucuns l'ont dit, l'émanation d'une folle nuit de négociations mais la concrétisation de l'un des points de l'accord gouvernemental qui prévoyait, non seulement un élargissement des circonscriptions électorales, mais également l'adaptation et la modernisation du système électoral. Cela faisait partie des mesures prévues au chapitre du renouveau politique qui était d'ailleurs à la base de la création de cette commission. Comme chacun le sait dans cette assemblée, cette dernière a eu énormément de mal à fonctionner, faute de combattants.

Si vous me le permettez, j'en profite d'ailleurs pour ouvrir une petite parenthèse. J'ai entendu la majorité des membres qui se sont exprimés aujourd'hui, féliciter la commission, en quelque sorte se gargariser du renouveau politique et je dois avouer que j'en suis très heureuse. Notre groupe est d'ailleurs très satisfait de la volonté d'avancer en ce sens. Je ne peux toutefois pas m'empêcher de faire remarquer qu'en ce qui concerne le renouveau politique, d'autres points essentiels auraient dû être abordés. Je veux parler du cumul: cela fait bien longtemps qu'on essaie de l'évoquer et on rencontre énormément de réticences, de freins. Les collègues préfèrent même ne pas se présenter en commission plutôt que d'aborder ce sujet.

01.37 **Géraldine Pelzer-Salandra** (ECOLO-AGALEV): De wijziging van de kieswet is een hele verandering, zowel voor de partijen als voor de burgers, die trouwens nog moeten wennen aan de vorige hervorming en thans met een nieuwe hertekening van de kieskringen worden geconfronteerd.

Met dat voorstel wordt concreet uitvoering gegeven aan een van de punten van het regeerakkoord, dat niet enkel in een uitbreiding van de kieskringen, maar ook in een aanpassing en een modernisering van het kiesstelsel voorzag.

De meeste leden hebben hier vandaag de Commissie voor politieke vernieuwing gefeliciteerd, maar ik wil enkele opmerkingen maken over de cumulatie van mandaten, de deontologische code en het stemrecht voor buitenlanders. Die diverse punten konden op niet veel bijval rekenen en weinigen hebben er zich dan ook voor ingezet.

En ce qui concerne le code de déontologie, une proposition a été faite mais il n'y a pas suffisamment de monde pour pouvoir en discuter et pas beaucoup d'enthousiasme non plus.

Depuis 1991, une loi devrait imposer une déclaration, non seulement de patrimoine mais également des mandats. Cela date de plus de dix ans et nous ne sommes pas beaucoup plus loin. Elle devrait être discutée au Sénat, elle est semble-t-il une priorité mais nous n'en voyons toujours pas la moindre trace concrète. Et je ne parle pas du vote, dans notre pays, des résidents étrangers.

01.38 Els Van Weert (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, ik wil mij volledig aansluiten bij de opmerkingen van mevrouw Pelzer-Salandra. Ik vraag mij echter af waarom men er niet in geslaagd is om dit te laten opnemen in dit zogenaamd fundamenteel akkoord over de hervorming van het functioneren van onze democratie. Ik weet waarom het er niet in staat: omdat er geen akkoord over is, omdat de PS geen referendum wil, omdat de PS geen deontologische code wil. Sta me toe enige twijfel te uiten over mogelijke maatregelen terzake tijdens deze legislatuur. Dit is een gemiste kans.

Mevrouw Pelzer-Salandra, waarom heeft u of uw partij niet harder op tafel geklopt tijdens die nachtelijke besprekingen? Ik begrijp dit absoluut niet.

01.39 Géraldine Pelzer-Salandra (ECOLO-AGALEV): Je pense qu'au sein de cette Chambre, il n'existe effectivement pas une majorité de députés qui veulent avancer selon ces termes qui sont réellement importants. Je ne crois pas qu'il faille se focaliser sur un seul groupe politique de cette assemblée. Il y en a bien d'autres qui sont tout aussi réticents. Il n'existe donc pas de consensus pour avancer dans ces matières qui, il est vrai, ne figurent pas dans cet accord. Je regrette donc qu'on n'ait pas pu progresser en ce qui concerne le vote des résidents d'origine étrangère.

Malgré ces difficultés de fonctionnement, c'est quand même la commission du renouveau politique qui a fourni toute une série de documents à notre assemblée, ainsi que le rapport des experts. Ceux-ci se sont penchés sur le fond même de la proposition qui nous est soumise aujourd'hui. Tant les experts que les membres de la commission ont travaillé dans le sens de cette réforme. Je pense notamment à l'élargissement des circonscriptions en vue d'augmenter la proportionnalité représentative et de favoriser la diversité des candidatures, ainsi que l'émergence d'une nouvelle personnalité dans le microcosme politique, qui est souvent "squatté" par les mêmes personnes depuis de nombreuses années.

La proposition qui nous occupe tend notamment à régler cet aspect de notre système électoral qui, à cause de trop petites circonscriptions, favorisait l'esprit de clocher et les baronnies qui existaient dans notre système belge depuis sa création.

A la base du choix de l'élargissement des circonscriptions se pose la question beaucoup plus fondamentale du type de représentativité à favoriser. Le choix qui a été fait est celui de la proportionnalité et non pas celui d'une représentativité majoritaire. Nous nous en réjouissons

01.38 Els Van Weert (VU&ID): Je me rallie à cette liste mais pourquoi ne figure-t-elle pas dans la proposition? Elle n'y figure pas car le gouvernement n'a pu obtenir de consensus en la matière. Le PS campe sur ses positions: il rejette l'idée du référendum et du code de déontologie. Je ne comprends vraiment pas pourquoi les écologistes n'ont pas frappé du poing sur la table au cours des réunions nocturnes concernant cette réforme.

01.39 Géraldine Pelzer-Salandra (ECOLO-AGALEV): Er bestaat geen echte consensus daaromtrent, en we mogen ons niet op een partij concentreren.

De soort vertegenwoordiging die moet worden in de hand gewerkt en het middel om ze te optimaliseren liggen ten grondslag aan de uitbreiding waarvoor werd geopteerd.

In die zin zal de afschaffing van de lijstverbindingen (behalve voor de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde) ons kiessysteem transparanter maken en houdt zij meer rekening met de keuze van de kiezer.

De kiesdrempel van 5 % was een steen des aanstoets terwijl die al in de feiten bestaat, via de verdeling van de zetels door middel van lijstverbindingen; dat systeem is trouwens minder rechtvaardig dan het voorgestelde systeem dat alle kieskringen op gelijke voet zet.

parce que nous pensons que ce système est le mieux à même de représenter le choix exprimé par le citoyen lors de son vote.

En ce sens, il fallait trouver un système qui permette à la proportionnalité de se développer. L'élargissement des circonscriptions et la suppression des apparentements sont des éléments qui permettront à la proportionnalité de s'exprimer.

La suppression de l'apparementement était nécessaire. Je ne m'étendrai pas sur ce point car il a été suffisamment débattu. Pour l'arrondissement de Bruxelles-Hal-Vilvorde, l'apparementement subsiste mais, dans les autres provinces, on mettra ainsi fin à une situation nébuleuse. En effet, en exprimant leur vote, les citoyens pensaient mettre en place une personne bien précise pour les représenter mais en fin de compte, c'était une autre personne qui était élue. Cette réforme est donc une bonne chose.

L'apparition du seuil électoral de 5% est en partie liée à la disparition de l'apparementement. Ce seuil a pour but d'éviter une plus grande fragmentation du paysage politique. Cette mesure a fait crier au scandale. On a prétendu qu'on allait ainsi barrer la route aux nouvelles formations politiques susceptibles d'émerger. On pourrait souscrire à cette analyse lapidaire si on ne reconnaissait pas qu'il existe déjà actuellement un seuil électoral, qui est souvent plus élevé que les 5% prévus par la réforme. En tout cas, ceci ne devrait pas empêcher certaines listes d'être représentées.

Pour rappel, le quorum actuel prévu pour accéder à la répartition des sièges, via l'apparementement, est fixé à 33% du diviseur électoral. C'est énorme. Le système qui est nous proposé est beaucoup plus juste. Il permettra une meilleure lisibilité et une plus grande transparence qu'aujourd'hui. Le résultat du vote sera plus clair pour le citoyen.

Cette proposition préconise également la réintroduction des suppléances, alors que nous les avons supprimées en début de législature. On peut imaginer que nous sommes devenus complètement fous ou totalement inconstants puisque l'on revient sur cette mesure. Je ne le pense pas. En effet, à l'époque, nous avons supprimé le système des suppléances ainsi que la dévolution pour moitié de la case de tête. Depuis, si on se livre à un examen quelque peu approfondi du scrutin des dernières élections communales, où cette mesure était d'application, on se rend compte que loin de favoriser l'émergence de nouvelles personnalités ou une représentativité équilibrée entre femmes et hommes sur les listes, elle n'a donné aucun des résultats escomptés ou si peu. On se rend surtout compte que les personnes qui ont émergé de ces listes sont celles qui étaient en politique depuis longtemps et qui bénéficiaient d'une importante notoriété. Indirectement, peut-être avons-nous favorisé un certain star system.

Nous avons émis des réserves. Donc, nous sommes heureux de pouvoir constater que maintenant, grâce à la réintroduction du système de suppléance, on laisse aux partis la possibilité d'exercer une certaine pondération. En effet, certaines personnes sont tout à fait valables, beaucoup plus valables que certaines vedettes de télévision ou du monde sportif que certains partis alignent sur leur liste, à la manière des articles-phares que l'on place dans les étals

Als buitenstaander kan men vraagtekens plaatsen bij de herinvoeren van de opvolgersregeling. De uitbreiding van de kiesomschrijvingen vergroot echter het risico dat enkel gevestigde waarden of mensen met veel charisma een kans maken. Wij achten het derhalve aangewezen dat de partijen een vorm van weging toepassen.

Het Rekenhof krijgt de mogelijkheid om de verkiezingsuitgaven te controleren, waardoor komaf wordt gemaakt met de regeling waarbij men rechter in eigen zaak is.

Met deze hervorming zou een paritair samengestelde Senaat moeten ontstaan, een echte ontmoetingsplaats voor de Gemeenschappen en Gewesten.

We zullen er echter moeten op toezien dat dit monocameraal stelsel een meer samenhangend en diepgaander wetgevend werk mogelijk maakt. De regering zal er moeten voor zorgen dat er meer tijd wordt besteed aan het bestuderen van de wetsontwerpen en dat het advocatierecht van de Senaat gevrijwaard blijft.

De Ecolo-fractie zal dit wetsvoorstel dus steunen.

Wij betreuren evenwel dat een zo fundamentele hervorming pas op het einde van de regeerperiode wordt doorgevoerd. De gemiddelde burger hecht maar weinig belang aan kieshervormingen, de wetgever zal dus moeten zorgen voor een echte informatiecampagne.

Ik betreur ten slotte dat dit voorstel geen rekening houdt met de vertegenwoordiging van de Duitstalige Gemeenschap in de Kamer en dat de rechtmatige vraag van die Gemeenschap om

des magasins. Cela représente beaucoup de voix, mais à côté de cela, il y a peut-être des parlementaires plus obscurs, moins charismatiques qui pourraient beaucoup mieux exercer le mandat pour lequel ils ont décidé de se présenter sur une liste.

Un aspect très important de cette proposition, qui s'inscrit également dans le cadre de la réflexion menée au sein de la commission du renouveau politique, est la possibilité donnée à la Cour des comptes d'exercer un contrôle sur les dépenses électorales, mettant fin à l'aberration du système du contrôleur contrôlé, puisque ce contrôle était exercé par la Chambre elle-même.

Un des grands changements prévus dans le développement de cette proposition, c'est évidemment la réforme annoncée du Sénat et le renforcement de la Chambre des représentants, qui devront se réaliser lors de la prochaine législature.

Cette proposition tend à concrétiser la volonté annoncée depuis le début de la législature de mettre en œuvre une plus grande cohésion au niveau des plus importantes instances de notre pays. En plus de clarifier les compétences, nous devrions voir la naissance d'un Sénat paritaire qui deviendrait un véritable lieu de rencontre entre les communautés et les régions.

Il faudra toutefois veiller à ce que ce monocraméralisme permette de faire un travail législatif plus cohérent et plus approfondi. Il appartiendra au gouvernement de faire en sorte que l'on accorde plus de temps à l'examen des projets de loi, ce qui n'est pas toujours le cas pour le moment, sous prétexte que les projets doivent encore passer au Sénat. Il faudra également veiller à préserver le droit d'évocation du Sénat, même si une chambre de relecture a été prévue à cet effet.

En conclusion, le groupe Ecolo soutiendra cette proposition. Toutefois, nous ne pouvons que regretter qu'une réforme aussi fondamentale quant aux schèmes qu'elle remet en question apparaisse en fin de législature. Si le monde politique y était préparé, puisque je le rappelle, cette réforme était annoncée depuis le début de la législature – et dire que c'est de la folie dans la précipitation est un mensonge –, le citoyen, lui, n'était pas préparé. Quel est le citoyen qui s'amuse à comprendre pendant que nous discutons de la façon de peaufiner le système électoral?

Nous pensons qu'il est malvenu de présenter une telle réforme en fin de législature. Toutefois, si le gouvernement veut bien se donner la peine de mettre en œuvre une véritable campagne d'information vis-à-vis de la population, il fera un pas de plus vers le rapprochement du citoyen et de la politique, ainsi que nous le préconisons tous. Il faut cependant se donner les moyens d'aboutir.

Enfin, pour terminer, je dois vraiment exprimer le regret que cette proposition ne prenne pas en compte la représentativité de la Communauté germanophone, qui exprime d'ailleurs la crainte de voir ses spécificités quelque peu oubliées au sein d'une Chambre réformée et agrandie. En effet, la probabilité de voir siéger un élu germanophone est quasiment nulle, à moins que ce ne soit le résultat d'une volonté délibérée des partis eux-mêmes.

te worden gehoord in commissie werd verworpen.

De partijen zullen er dus zeker moeten voor zorgen dat er een Duitstalige gekozene deel uitmaakt van de Kamer.

C'est pourquoi je tiens à insister sur le fait qu'au moment où l'on se penchera sur la réforme du Sénat, il faudra veiller à étoffer la représentation garantie de la Communauté germanophone dans cette assemblée, qui sera le lieu où les communautés seront amenées à régler leurs problèmes. Donc, de grâce, ne commettons pas l'erreur d'oublier cette communauté importante!

Enfin, je voudrais ajouter un ultime regret, qui est le suivant. La Communauté germanophone a demandé à être auditionnée au sein de la commission de l'Intérieur, demande parfaitement légitime et justifiée. Je tiens à signaler à M. Tant, qui l'a probablement oublié, que ma collègue Kristien Grauwels et moi-même nous sommes exprimées en faveur de cette audition. Nous pensons qu'en les recevant, nous aurions fait preuve d'un minimum de respect à l'égard d'une communauté éminente de notre pays, et ce même si, pour des raisons diverses, la commission estimait ne pas pouvoir répondre à leurs inquiétudes dans le cadre de l'analyse de ce projet de loi.

Monsieur le président, je vous avais promis d'être brève et j'en ai donc terminé.

01.40 **Ludwig Vandenhove** (SP.A): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik zal een aantal beschouwingen van de SP.A geven die verduidelijken waarom wij dit wetsvoorstel zullen steunen.

Dit wetsvoorstel past in een globale aanpak van een aantal hervormingen die op stapel staan op federaal niveau. Mijn voorganger is daarop uitgebreid ingegaan. Ik heb daarstraks heel aandachtig geluisterd naar de fractieleider van CD&V toen hij het had over het systeem van de apparentering. Eerst wordt de zetel verdeeld onder de lijsten en als gevolg daarvan zijn bepaalde personen soms het kind van de rekening. Volgens mij moet men toch beseffen dat er ondertussen een verschil is ontstaan tussen theorie en praktijk. Als de burger gaat kiezen, is hij ervan overtuigd dat de persoon met het grootste aantal stemmen verkozen moet zijn en niet iemand anders. Los van partijpolitieke beschouwingen kan iedereen het volgens mij toch wel eens zijn met het feit dat de afschaffing van de apparentering heel logisch is.

Als Limburger kennen wij dit systeem al een aantal jaren. Ook in andere provincies, onder andere in Luxemburg, bestaat dit systeem reeds. De huidige indeling van de kiesarrondissementen is voor ons een louter kunstmatige samenvoeging. Toen collega Coveliers het woord voerde, heeft men lang stilgestaan bij de vraag of mensen zich al dan niet thuis voelen in een provinciale structuur. De provinciale structuur is dan misschien niet de beste, maar volgens mij wel de minst slechte en de meest logische. Dit geldt misschien iets meer voor Limburg dan voor andere provincies. Geeft u mij echter eens een andere structuur waarin de burger zich kan terugvinden?

De laatste dagen heb ik van een aantal tegenstanders van deze kishervorming de kritiek gelezen dat men hiermee inspeelt op de vedettencultuur en de mediatisering. Ik wil dit enerzijds niet ontkennen, maar anderzijds moet men ook rekening houden met de evolutie in de maatschappij. De mensen zien dagelijks politici op de televisie, waardoor zij een zekere bekendheid genieten. De mensen voelen aan dat zij daadwerkelijk iets te zeggen hebben als zij voor

01.40 **Ludwig Vandenhove** (SP.A): Le SP.A approuvera la proposition dans la mesure où elle s'inscrit dans une approche globale regroupant une série de réformes au niveau fédéral.

Lorsqu'un citoyen vote, il considère que sera élu celui qui obtiendra le plus grand nombre de voix. La suppression de l'apparentement procède par conséquent de la logique.

La délimitation actuelle des arrondissements électoraux est très artificielle. Depuis quelque temps déjà, un nouveau système a été instauré dans les provinces du Limbourg et du Luxembourg. Si les circonscriptions électorales provinciales ne sont peut-être pas la meilleure solution, elles demeurent la solution la plus logique.

Les détracteurs de cette réforme électorale font souvent allusion à l'introduction d'un culte de la vedette, à l'importance croissante des médias en politique et à l'utilisation malsaine de locomotives électorales. Il nous faut toutefois nous adapter à l'évolution de notre société. Le citoyen veut pouvoir voter pour des personnes qu'il voit à la

deze politici stemmen. Dit is het aanvoelen van de burger. Ik ben ervan overtuigd dat de burger deze hervorming van de kieswetgeving zeker niet zal beschouwen als een ver-van-mijn-bed-show, wel integendeel.

Ik had daarstraks een gesprek met collega Lano. De omvang van de kiesomschrijving is uiteraard een belangrijk element. Ik zal dit niet ontkennen. Ik meen dat dicht bij de burger staan niet per definitie afhankelijk is van de omvang van de kiesomschrijving. Ik heb een aantal collega's deze week verklaringen horen afleggen, maar zelfs als zij morgen moeten opkomen in een kiesomschrijving met 10 of 20.000 kiezers dan nog staan ze boven de burger.

Ik denk dat de omvang van de kiesomschrijving inderdaad belangrijk is en zelfs een determinerend element is. Het dicht bij de burger staan en hoe men zich als politiker gedraagt lijkt mij minstens even belangrijk, zo niet belangrijker. Als ik een aantal collega's de laatste dagen via de media hoorde, heeft mij dat toch wel enorm gestoord.

Ik meen dat de heer Tant daarstraks nog iets aanhaalde. Hier werd enkele keren het woord "burger" gebruikt en die burger zou wakker liggen van wat wij hier doen. Maak u toch geen illusies. Wie denkt dat de burger wakker ligt van wat wij hier vandaag gaan bespreken en waarover wij zullen stemmen, is verkeerd. Wie te pas en te onpas spreekt over dicht bij de burger staan, moet daar toch eens heel goed over nadenken. De heer Coveliers heeft het voorbeeld van de voorzitter gegeven. Ik wil dat graag aanhalen. Ik denk dat hij het meest uitgesproken voorbeeld is van dicht bij de burger staan. Dat heeft op de eerste plaats te maken met de manier waarop men aan politiek doet, niet met de omvang van de kiesomschrijving.

Deze ochtend was het de heer Leterme die de vergelijking maakte met andere Europese landen. Ik wil dat nu ook even doen. De heer Leterme heeft de vergelijking met Nederland gemaakt. Ik heb er geen problemen mee om daarop in te gaan. Wij hebben uitdrukkelijk niet gekozen voor het Nederlands model met maar één kiesomschrijving. Ik vind die vergelijking dus fout. Het is niet negatief bedoeld tegenover de Nederlanders, maar ik denk dat daar een heel andere, meer ambtelijke manier van besturen bestaat, die zeker niet zo dicht bij de burger staat als in Vlaanderen wel het geval is.

Dan zijn er de opvolgers. Men kan vragen waarom de regering enkele jaren geleden het systeem van de opvolgers afschafte. Men kan daar technisch over doen en zeggen dat dit werd gekoppeld aan de halvering van de lijststem, dat is juist. De SP.A is wel tevreden dat de opvolgers terug worden ingevoerd, omdat zij er juist voor zorgen dat de politiek voor een stuk kan verjongen en vernieuwen. Als men als opvolger op een lijst kan staan, staat men niet onmiddellijk in de schaduw. Men moet niet uit het peloton komen, wat niet altijd zo simpel is, ook al is er nu de halvering van de lijststem. Dat geeft de gelegenheid om op een bepaald ogenblik in de legislatuur in te schuiven en dan na de verkiezingen een plaats op de effectieve lijst in te nemen. Wij zijn blij met de invoering van het systeem van de opvolgers, omdat de koppeling met verjonging en vernieuwing heel wat mogelijkheden biedt.

Een volgend punt is het invoeren van de kiesdrempel. Te pas en te onpas werd hier de combinatie gemaakt met de al dan niet

télévision. Cette réforme ne va pas éloigner le citoyen de la politique, elle va l'en rapprocher. Et la discussion que nous menons à présent ne l'empêchera certainement pas de dormir.

Bien entendu, la taille des circonscriptions électorales a son importance mais elle n'influe pas sur la relation entre le politique et le citoyen. C'est notre manière de faire de la politique qui nous rapproche ou pas de l'électeur.

C'est délibérément que nous n'avons pas opté pour le système néerlandais, qui prévoit une seule circonscription électorale. Les Néerlandais gouvernent d'ailleurs leur pays de manière beaucoup plus administrative qu'en Belgique.

La réintroduction du système des suppléants donne à un parti l'occasion de se renouveler et de se rajeunir. Dans un premier temps, les jeunes ont donc l'occasion de s'intégrer peu à peu dans la vie politique et pourront alors se présenter en tant que candidats à part entière lors des élections suivantes.

J'entends également de nombreuses critiques à propos de l'instauration du seuil électoral de cinq pour cent pour lutter contre la fragmentation du paysage politique. Beaucoup semblent manifestement oublier que dans de nombreux arrondissements, un seuil électoral existe déjà *de facto*. Le citoyen souhaite en outre que le pays soit gouverné, ce que ne facilite pas toujours la grande diversité politique.

Cette réforme électorale empêcherait toute référence à un programme régional. Je ne vois pas pourquoi. Nous avons donné notre préférence à une formule intermédiaire idéale, conjuguant la poursuite d'objectifs généraux et le maintien d'un certain service à la population.

versnippering van het politieke landschap. Mijn voorgangster heeft dat heel uitgebreid gedaan. Er is nu ook een feitelijke kiesdrempel. Als wij spreken over de kiesdrempel van 5%, moeten wij ook durven zeggen dat er nu ook een feitelijke kiesdrempel is, verschillend van arrondissement tot arrondissement. Er is ook nog een andere kant van de medaille, wij moeten de dingen zeggen zoals ze zijn: de burger wil vooral dat er wordt bestuurd. Men kan niet ontkennen dat in een aantal gevallen de versnippering aanleiding geeft tot minder goed bestuur of de mogelijkheid tot goed bestuur. Wat dat betreft denk ik dat de nadelen van een kiesdrempel duidelijk moeten worden gesteld en niet eenzijdig voorgesteld, zoals nu nogal eens gebeurt.

Deze ochtend in het debat hoorde ik ook de discussie over een mogelijk regionale invulling – ik heb niet zelf het voorbeeld gegeven, maar wel de heer Coveliers – van de burgemeester die al dan niet in het federale Parlement zetelt. Een regionale invulling kan volgens mij nog altijd. Ik heb daarnet gealludeerd op het voorbeeld van Nederland. Ik denk dat wij hebben gekozen voor een goed tussenmodel. Wij zijn nog altijd goed in staat om een zekere vorm van dienstverlening aan de burger te bieden. Anderzijds moeten wij ons toch voor een stuk profileren op ideeëngoed en dossiers. Ik zie dus niet in waarom dit voorstel tot wijziging van de kieswetgeving een tegenstelling zou vormen met de mogelijkheid van regionale invulling.

De regeling voor het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde is een eerbaar compromis. Uiteraard kan men in de politiek altijd meer willen. De vraag is gesteld waarom het arrondissement niet wordt gesplitst. Mochten we het morgen alleen voor het zeggen hebben, zouden we daar misschien ook voor opteren, maar in de huidige realiteit moeten nu eenmaal compromissen worden gesloten. Deze praktische oplossing is volgens ons een verbetering tegenover de bestaande situatie. Wie in een politieke meerderheid zit, moet kunnen geven en nemen. CD&V heeft natuurlijk jaren aan de macht deelgenomen. Sommige leden van die partij stellen een splitsing voor met een minimale vertegenwoordiging voor de Vlamingen. Zij weten evengoed als ik dat dit los van de politieke haalbaarheid, ook op juridisch vlak zeer moeilijk te realiseren. Zij die nu verwijzen naar adviezen van de Raad van State – een instelling waarvoor we eerbied moeten hebben – zouden evenzeer opmerken dat een splitsing met een minimale vertegenwoordiging juridisch niet kan.

De SP.A-fractie zal dit wetsvoorstel dan ook goedkeuren.

De **voorzitter**: Nu alle fracties reeds eenmaal het woord hebben gevoerd, mag de heer Van Peel de tweede ronde aanvatten. Vervolgens komen aan het woord: de heren Bart Laeremans en François Dufour.

01.41 Marc Van Peel (CD&V): Mijnheer de voorzitter, enkele collega's hebben me in de loop van de dag gevraagd wanneer ik het woord zou nemen om het debat wat luchtiger te maken, maar aangezien die collega's momenteel niet aanwezig zijn, zal ik me tot een ernstig betoog beperken.

In de eerste plaats wens ik mijn waardering uit te drukken voor de gigantische renovaties die u tijdens elk reces in dit huis realiseert. Ik stel echter vast dat hoe meer dit huis en de infrastructuur erop vooruitgaan en hoe meer de koffiekamer wordt aangepast, hoe minder dit Parlement te zeggen heeft. Ik zie dan ook een parallel met

Le règlement concernant l'arrondissement électoral de Bruxelles-Hal-Vilvorde est un compromis honorable. Une scission est impossible et la solution proposée est préférable à la situation actuelle. Une scission avec une représentation minimale pour les Flamands serait également difficile à réaliser sur le plan juridique.

Le SP.A soutiendra pleinement cette réforme électorale.

01.41 Marc Van Peel (CD&V): A mesure que l'infrastructure se modernise dans cette Chambre, le Parlement a toujours moins à dire. Cela me fait penser à l'ancienne situation du Bloc de l'Est. Cette réforme électorale constitue une étape de plus dans cette voie.

Je souhaiterais faire une proposition au président pour les

het voormalige Oostblok. Daar vergaderde de volksvertegenwoordiging in gigantische paleizen waar de leden op een ongelooflijke manier in de watten werden gelegd. Eén ding was de leden echter verboden: ze mochten niet zeggen wat ze dachten. Ik denk dat we met de voorgestelde hervorming op dit hellend vlak terechtkomen. Naarmate de infrastructuur verbetert, hebben we minder te zeggen.

Dat is een eerste vaststelling.

Ten tweede, mijnheer de voorzitter, heb ik enkele suggesties voor de toekomstige verbetering van dit halfrond. Er zijn zetels weggehaald. In de volgende legislatuur zullen die er weer bijgezet moeten worden. U hebt al wat aan de tribune geprutst, maar een belangrijke consequentie van de wetgeving die hier wordt voorgesteld is dat er veel ingrijpender werken zullen nodig zijn dan dat. Als deze keshervorming doorgaat, hebben wij natuurlijk diverse soorten parlementsleden, zoals de heer Lano terecht opmerkte. Wij hebben dan parlementsleden van eerste klasse, van tweede klasse, en van derde klasse. Wij krijgen in de volgende fase namelijk 50 leden die verkozen worden via een zogenaamde nationale lijst per gemeenschap, en 150 leden die verkozen zijn via provinciale kiesomschrijvingen. Die 50 nationale leden – en ik citeer uit de toelichting bij de wetsvoorstellen – zijn “de kopstukken die staan voor de oriëntatie van het politieke beleid”. Les gens sérieux quoi. De 150 anderen moeten – en ik citeer opnieuw – “zich bezighouden met de problemen van de plaatselijke gemeenschap”. Dan zijn er nog de opvolgers, die moeten binnengesluist worden op het moment dat het nodig is.

Mijnheer de voorzitter, het is duidelijk dat dit spreekgestoelte zal moeten worden aangepast in grootte en hoogte naar gelang van het politieke gewicht van de verkozenen. Het kan toch niet dat iemand die tot de 50 nationale verkozenen behoort, op dezelfde hoogte moet spreken als de 150 die provinciaal gekozen zijn en als de opvolgers. Ik stel dus voor dat u in een zekere verstelbaarheid van het spreekgestoelte voorziet. U moet er dan wel voor waken dat uw eigen stoel telkens mee omhoog schuift. Dat is belangrijk.

01.42 Minister **Johan Vande Lanotte**: En voor Antwerpenaren moet het spreekgestoelte nog een beetje hoger zijn.

01.43 **Marc Van Peel** (CD&V): Mijnheer de minister, ik zou mezelf nooit op dezelfde hoogte als een West-Vlaming durven stellen. Zo ver zou ik niet durven te gaan.

In ieder geval, ik neem aan dat u dat in uw planning opneemt. Want wij zullen diverse soorten parlementsleden krijgen. Mijnheer Coveliers is er niet, maar ik wil hem straks even confronteren met een aantal uitspraken uit het verleden, niet eens het verre verleden maar in het zeer recente verleden. Het verband tussen die VLD-uitspraken en deze hervorming ontgaat mij.

Mijnheer de voorzitter, misschien kunt u de heer Coveliers naar de zaal roepen?

De **voorzitter**: Ik zal proberen hem niet te spenen van uw betoog, maar ik moet natuurlijk eerst weten

travaux à venir. Si cette réforme électorale voit le jour, nous verrons apparaître trois types de représentants: les cinquante membres des listes nationales par Communauté, les 150 membres des circonscriptions électorales provinciales et les suppléants. Le premier groupe sera responsable de l'orientation de la politique générale, le deuxième défendra les intérêts des communautés locales. La tribune ne pourrait-elle pas être adaptée au poids politique de l'orateur?

Je déplore d'ailleurs le fait que M. Coveliers qui, il y a un instant, a défendu avec ferveur la réforme électorale, soit absent. Je ne peux m'expliquer son attitude que d'une seule manière: cette réforme cadre parfaitement avec la philosophie du VLD. Je suis toutefois abasourdi quand je relis certaines déclarations faites par des responsables du VLD dans un passé récent.

waar ik hem kan vinden.

01.44 Marc Van Peel (CD&V): Ik stel namelijk vast dat de heer Coveliers met grote hardnekkigheid deze wetsvoorstellen heeft verdedigd. Wat anders kan daarvoor de reden zijn, zou men denken – want de andere meerderheidspartijen hebben wij in dit debat niet vaak gehoord – dan dat de hervorming conform de ideologische lijn is waar zijn partij altijd voor gestaan heeft. Anders zou hij de voorstellen toch niet zo hardnekkig verdedigen. En toch. Ik heb mij een beetje gedocumenteerd, en ik zie dat niet onmiddellijk. Ik lees namelijk voortdurend in alle mogelijke VLD-teksten dat men een aantal grote principes naar voren schuift, van de Burgermanifesten via allerlei congresstukken tot zeer recente verslagen van studiedagen.

Ik tracht vruchteloos een verband te zien tussen hetgeen men verkondigt en wat hier wordt gerealiseerd. Wij hebben daarnet de heer Coveliers de ontroerende geografische, organische ontleding van dit land horen beschrijven. Daaruit zou men kunnen afleiden dat dit geweldige inzicht al zeer lang bij hem en bij zijn partij suddert en dat daardoor eindelijk deze grote slag is thuisgehaald. Wij lezen echter in het verkiezingsprogramma van de VLD dat men voorstander van kleine kiesomschrijvingen is, mijnheer de voorzitter. Ik spreek over kleine kiesomschrijvingen, dicht bij de burger, tussen de mensen of – zou men bijna zeggen – midden de mensen. De VLD is voorstander van kleine kiesomschrijvingen. Ik wou het de heer Coveliers vragen, maar misschien kunt u mij ook helpen, mijnheer de voorzitter. Ik zie het verband niet tussen kleine kiesomschrijvingen en provinciale kieskringen.

U mag rustig rondlopen, mijnheer de minister. Ik heb er alle begrip voor dat u uw benen moet strekken.

Ik verwijs naar de grote kruistocht die de VLD heeft gedaan voor de complete afschaffing van de lijststem. De kiezer moest het volle pond krijgen. Ik zie een halvering en een snelle herinvoering van het systeem van de opvolgers. Dat moest snel gebeuren om accidenten te vermijden. Ik herlees heroïsche uitspraken van belangrijke VLD'ers. De minister-president gaf vier maanden geleden een geweldige diatribe ten beste tegen het zogenaamde lijsthoppen. Het moest verboden worden dat iemand die op een bepaald niveau functioneert zomaar op lijsten kon gaan staan.

Een diatribe is een geweldig doorvoeld betoog, mijnheer de minister, waarin men met hart en ziel en met enig retorisch talent een mening ten beste geeft. Dat is een diatribe. Ik ben blij dat u toch iets uit dit debat zult hebben geleerd.

Patrick Dewael houdt een diatribe tegen het lijsthoppen. Men hopt van de ene lijst naar de andere. Wat gebeurt er nu? Diezelfde Patrick Dewael maakt er geen enkel punt van om nu de kamerlijst te trekken. Maagdelijke coryfeeën van Agalev – zoals Mieke Vogels – zeggen dan dit ook te willen doen als Dewael dat doet. Als Dewael dat doet, moeten wij dat allemaal gaan doen en dus zal het voor de kiezer dankzij deze hervorming zeer transparant, klaar, helder en duidelijk zijn. Wij gaan kiezen in provinciale kiesomschrijvingen voor mensen die nu ergens minister zijn, maar daarna gaan zij in de Kamer zetelen, maar zij gaan daar niet zetelen, tenzij zij in de Kamer

01.44 Marc Van Peel (CD&V): Les grands principes du VLD contrastent de manière flagrante avec les réalisations aujourd'hui mises en œuvre. Dans son programme électoral, le VLD plaideait encore pour les petits arrondissements électoraux et partait en croisade contre la case de tête. A présent, les suppléants sont réintroduits pour éviter des accidents. Il y a quelques mois, le ministre-président flamand plaideait encore avec feu contre la possibilité, pour un candidat, de solliciter un mandat qu'il n'exercera sans doute jamais. Depuis, il ne semble plus éprouver le moindre problème à occuper la tête de liste pour la Chambre. Ses collègues ministres ne manqueront pas de suivre son exemple. L'électeur pourra voter en faveur de candidats qui ne siégeront jamais.

On pourrait dire que la majorité se sert, mais en fait, c'est encore pire. On proclame à l'envi que l'on s'exprime au nom du "citoyen". Quant à moi, je ne connais que des personnes ayant des idées, des intérêts et des points de vue divergents. Par le passé, les responsables communistes s'exprimaient au nom de "l'ouvrier". Certes, nous ne glissons pas vers une dictature, mais on observe le recours à des éléments totalitaires. Au nom du citoyen, nous allons renforcer l'appareil de parti.

Cette réforme fait partie d'un accord global qui comprend également l'élection directe du bourgmestre. Il s'agit d'un instrument merveilleux pour ceux qui estiment que le temps du *cordon sanitaire* est révolu. Nous avons toujours jugé que ce cordon sanitaire respectait les principes démocratiques puisque l'électeur était averti au préalable du fait que nous ne formerions pas de coalition avec tel parti. A présent,

promotie kunnen maken enzovoort. Dit gaan wij, met het oog op de transparantie, organiseren. Welnu, men kan zeggen dat de meerderheid met dit soort hervormingen zichzelf bedient en de meerderheid zal dat ontkennen, maar volgens mij is er iets veel ernstiger aan de hand. Deze hervorming speelt volledig in op maatschappelijke tendensen die zich op dit ogenblik voordoen. Het begint al bij het woord burger dat in de burgermanifesten is gelanceerd. De burger is degene in wiens naam iedereen spreekt. Ik weet niet of u hem ooit hebt ontmoet, maar ik heb hem nooit ontmoet.

Ik ontmoet voortdurend mensen met verschillende opinies, met verschillende belangen en verschillende visies, maar hier wordt steeds gesproken in naam van “de burger”. Dat is overigens geen recent fenomeen. Guy Verhofstadt heeft dat ooit gelanceerd en iedereen heeft dat overgenomen.

Wij weten dus wat de burger denkt. Dat doet mij erg terugdenken aan vorige politieke conjuncturen, waarbij “de arbeider” ook zo’n passe-partoutbegrip was. De grote communistische voormannen spraken namens “de arbeider” en zij hoefden zich bijgevolg niet te legitimeren vermits de arbeider diegene was in wiens naam men sprak, hoewel zijn mening nooit werd gevraagd.

Uiteraard leidt zulks tot totalitaire systemen. Ik zal nu niet beweren dat wij afglijden naar een dictatuur – ik wil niet overdrijven – maar wel dat dezelfde argumenten die in een totalitaire dictatuur werden gebruikt in naam van de arbeider, thans op andere manieren worden aangewend, in die zin dat men nu spreekt in naam van de burger. Men hoort voortdurend zeggen dat alles gebeurt voor en met de burger, maar in feite gebeurt precies het tegenovergestelde. In naam van de burger wordt de macht van de partijapparaten op een onvoorstelbare manier versterkt. Het zijn de partijapparaten die beslissen welke poppetjes in beeld komen; het zijn zij die de goede relaties moeten onderhouden met sommige mediaconcerns en sommige journalisten als er nieuwe poppetjes moeten worden gemaakt en die poppetjes moeten een beetje ruzie maken onder elkaar en in naam daarvan wordt de burger zagezegd vertegenwoordigd. Dat strookt echter niet met de realiteit, want in werkelijkheid zijn het de centrale partijcentrals die, meer dan ooit, bepalen welk beleid er wordt gevoerd en wie dat zal doen.

Met de hypocrisie die hier wordt tentoongespreid in naam van de burger, moet ik lachen omdat ik er niet voor wil wenen.

Het is al erg, maar het wordt nog erger. Immers, deze hervorming – en ik ben blij dat u er nog bent, mevrouw Talhaoui – plaatst zich in het kader van een globaal politiek akkoord waartoe bijvoorbeeld ook de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester behoort. De rechtstreekse verkiezing van de burgemeester die in het ontwerp van gemeentedecreet dat thans voorligt is vervat en waarover zal worden gestemd in het Vlaams Parlement, is natuurlijk een schitterend instrument in hoofde van diegenen die menen dat het cordon sanitair nu wel zijn tijd heeft gehad.

Ik was en ben nog steeds voorstander van het cordon sanitair dat ik trouwens altijd perfect democratisch vond. Het argument dat het ondemocratisch zou zijn heb ik altijd gek gevonden. Inderdaad, de

c'est le candidat le plus populaire qui dirigera la commune. L'on a toutefois prévu une solution pour le cas où les choses tourneraient mal: le bourgmestre peut être amené à travailler avec une administration dont son parti ne ferait pas partie. Il en résultera une mauvaise gestion et l'électeur est trompé.

Les membres du parlement flamand ne doivent pas s'inquiéter de la réforme électorale provinciale. Ils recevront sans nul doute le soutien du Vlaams Blok.

partijen maken op voorhand duidelijk dat diegenen die voor hen stemmen goed moeten weten dat zij geen coalitie zullen vormen met die bepaalde politieke partij. De kiezer beslist of hij de politieke partijen die dat meedelen al dan niet afstraft – in casu gaat het erom al dan niet stemmen te geven aan het Vlaams Blok – en hij weet bij voorbaat dat die partijen zich zo zullen gedragen.

(...)

Het is mogelijk dat u dat een verkeerde of een goede strategie vindt. Ik beweer alleen maar dat het geen ondemocratische strategie is – integendeel zelfs – om op voorhand aan de kiezer duidelijk te maken dat met een bepaalde politieke partij geen coalitie zal worden gevormd.

Wat doet men nu met een onderdeel van dit politiek akkoord, met name de rechtstreeks verkiezing van de burgemeester? Nu zegt men op voorhand aan de kiezer dat de voor hem meest populaire persoon zijn stad of zijn gemeente zal leiden.

Dat zegt men op voorhand aan de kiezer. Men heeft dan een constructie bedacht voor het geval het verkeerd mocht aflopen, althans voor hen die niet tot uw partij behoren. Men zegt dan dat het nog mogelijk is dat de burgemeester moet werken met een meerderheid waarin zijn partij niet is vertegenwoordigd. Het is natuurlijk niet alleen klinkklare nonsens om een goed bestuur te voeren in zo'n stad of gemeente, maar dat is regelrecht kiezersbedrog. Er wordt aan de kiezer gezegd dat de meest populaire persoon burgemeester wordt gemaakt en nadien zegt men: "Het spijt me, we zullen het toch niet doen met hem". Ik voorspel u dat zulks zeker niet vol te houden zal zijn!

Natuurlijk moet men er zich niet over ongerust maken dat in het Vlaams Parlement het vraagstuk hoe men aan een tweederde meerderheid kan geraken om de provinciale kieskringen te maken – de CD&V'ers aldaar hebben immers gezegd dat het geen goed systeem is en ze zullen het ook niet goedkeuren – ter tafel ligt. Immers, het Vlaams Blok zal natuurlijk die voor die partij heerlijke verbetering van ons kiessysteem goedkeuren, omdat de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester in dat politiek bestel ongetwijfeld de facto het einde zal betekenen van het cordon sanitaire.

01.45 Bart Laeremans (VLAAMS BLOK): Dat zijn twee volkomen verschillende aangelegenheden. Wij zijn geen voorstander van provinciale kieskringen. Dat heeft niets te maken met de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester. Het ene wordt beslecht hier, het andere in het Vlaams Parlement. Ik heb daarstraks al collega Cortois verweten dat hij hier een exposé geeft over meer democratie, omdat men het nu op gemeentelijk niveau gaat waarmaken. Dat is vandaag helemaal niet aan de orde. Er is helemaal nog geen ontwerp van decreet; men is nog niet zover. U wijkt nu wel heel ver uit. U zwerft van Mars naar de maan op die manier!

01.46 Marc Van Peel (CD&V): Ik weet niet waarom u zich aangesproken voelt. Voor één keer heb ik u niets verweten! Ik heb u gezegd dat de keshervorming een verdere afglijding is in naam van

01.45 Bart Laeremans (VLAAMS BLOK): La réforme électorale provinciale n'a rien à voir avec l'élection directe du bourgmestre. Il doit être clair que nous ne sommes pas favorables à la première réforme.

01.46 Marc Van Peel (CD&V): Je ne vous ai rien reproché.

de burger naar puur populisme en mediatisering van de politiek met medeplichtigheid van sommigen binnen die media, en dat het eigenlijke beleid gevoerd wordt in partijenakels. Trouwens, wat in het globaal politiek akkoord is vervat, namelijk ook de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester, de facto ... (...) Ik heb het natuurlijk niet over een politiek akkoord met u; ik beticht zelfs niemand dat ze er met u over zouden hebben gesproken, maar het past wel in dezelfde filosofie.

Wie over een aantal jaren zal jammeren op een moment dat iemand van extreem-rechts of extreem-links – de "conjunctuur" kan nogal eens switchen – bestuurder wordt die dat beter niet wordt, waarschuwt ik dat zij mede het populisme hebben gevoed, de inhoud van de politiek hebben uitgehold en er een zuiver mediaspelletje van gemaakt hebben. Zij zullen de mandatarissen hebben weggehaald waar ze eigenlijk moeten zijn, namelijk tussen de mensen die hen moeten verkiezen, terwijl ze er daarentegen maar voor moeten zorgen in de media aanwezig te zijn. In ieder geval, wie plaatselijk actief is, speelt absoluut geen rol meer. Zijn bankje hier zal worden herleid, misschien zelfs letterlijk. Dus zit een en ander in het globale negatieve politieke klimaat, waardoor populisme op een ongelooflijke manier versterkt wordt en waardoor ook extremen in onze samenleving veel meer kansen zullen krijgen.

01.47 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Ha!

01.48 Marc Van Peel (CD&V): Ja, mijnheer Annemans, spijtig dat u mijn betoog niet hebt kunnen volgen. U had ons kunnen bevestigen of er reeds gesproken is met Dewael. Dat weet ik niet.

Dit soort hervorming verkopen als een verbetering van de democratie is je reinste aanfluiting ervan.

01.49 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Mijnheer Van Peel, ik kan u bevestigen dat het Vlaams Blok alleen een open uitnodiging geeft aan de heer Dewael die zoals u weet grote plannen heeft. Hij heeft immers geen last van Wallonië. Het gaat om grote plannen met nog grotere kiesomschrijvingen en 24 of 28 rechtstreeks door heel Vlaanderen te verkiezen kopstukken. Dat wordt de consecratie van de kopstukken. In Vlaanderen wordt het systeem-Verhofstadt versterkt omdat Verhofstadt daar geen Walen heeft maar Dewael heeft!

CD&V heeft duidelijk gesteld dat zij daaraan niet wenst mee te werken. Vermits Dewael zuchtig is naar andere steun heeft het Vlaams Blok laten weten dat onze fractie zijn voorstellen graag met hem wil bespreken. Dit was een open uitnodiging aan de heer Dewael om met hem hierover te spreken. Wij nemen aan dat we eerstdaags van hem een telefoontje krijgen om op zijn kabinet met hem hierover gemoedelijk en onder elkaar te spreken. Misschien bellen we u nog op om uw standpunt te kennen zodat we als oppositieleden in de échte oppositie in deze federale Kamer ook overeen blijven komen. Op dat ogenblik zullen we uitmaken wat we met de voorstellen van de heer Dewael zullen doen. Op dit ogenblik kennen we de voorstellen niet. U ook niet. We hebben ze in de pers gelezen. Met veel belangstelling kijken we uit naar zijn telefoontje dat binnenkort ongetwijfeld op ons secretariaat zal toekomen.

Tout ce qui est extrême a beaucoup plus de chances d'être accepté dans notre société, ce qui ne joue pas du tout en faveur de la démocratie.

Il est dommage que M. Annemans ait été absent il y a un instant car il aurait pu nous dire s'il avait déjà pu s'entretenir avec M. Dewael ou non.

01.49 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Nous avons fait savoir à M. Dewael que nous étions disposés à examiner ses propositions. Nous attendons un coup de fil de sa part. Tout comme vous, nous ignorons actuellement le contenu de ses propositions.

01.50 Marc Van Peel (CD&V): Mijnheer Annemans, ik bracht dit punt alleen ten berde omdat ik ervan overtuigd ben dat heel de filosofie achter deze kieshervorming absoluut niets te maken heeft met meer democratie en grotere transparantie en al de lulkoek die hierover wordt verteld. Absoluut niet! Ik trok de parallel met de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester die volgens mij de facto het einde van de cordon sanitaire zal betekenen. Dit is niet mijn keuze. Men moet geen groot profeet zijn om te voorspellen dat de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester de facto het einde van de cordon sanitaire zal betekenen. Deze fenomenen zijn het gevolg van het politieke klimaat dat ik verwerp maar dat met deze kieshervorming wordt versterkt.

01.51 André Smets (cdH): Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, pendant les vacances, M. Verhofstadt s'est octroyé un superbe bulletin. Quoi d'étonnant quand on se juge soi-même? Au-delà de certains projets réalisés, il continue, à mes yeux, à vendre du rêve. M. le ministre du Budget a eu le courage – puisqu'il en faut – de reconnaître que les objectifs budgétaires seront difficiles à atteindre compte tenu, notamment, de la détérioration de la conjoncture économique depuis l'année passée. Dès lors, l'Etat va se trouver en difficulté au niveau de l'équilibre financier. Je me demande s'il est judicieux de vendre ou d'annoncer la vente de bâtiments qui vont être reloués par la suite? Cependant, je ne connais pas suffisamment l'entièreté de ces dossiers.

Deuxièmement, j'ai été frappé par le fait que manifestement, d'après certains économistes, le taux d'emploi en Belgique vient de diminuer légèrement. (...)

01.52 Johan Vande Lanotte, ministre: Nous n'avons pas pris en compte les gens en pause-carrière. Nous faisons la comparaison notamment avec les statistiques d'il y a deux ans et celles d'aujourd'hui, avec une autre méthodologie. En réalité, nous sommes passés de 59,3% à 60% et nous sommes restés à 60%. Il y a donc eu une petite augmentation, stabilisée actuellement. La diminution résulte d'une méthode de calcul.

01.53 André Smets (cdH): Je vous remercie pour l'explication. Actuellement, je pense qu'une bonne conjoncture économique au niveau international est difficilement imaginable. Au niveau des finances publiques de chaque Etat, on se rend davantage compte des risques encourus par les entreprises, particulièrement en matière d'exportations. Dois-je également rappeler les échecs au niveau de la Sabena et l'énorme endettement de la SNCB? Je souris lorsque la ministre, Mme.Durant, dit que le nombre d'utilisateurs augmente. En effet, cette augmentation est tout à fait normale puisque de plus en plus d'utilisateurs peuvent en bénéficier gratuitement. Je crois que comparaison n'est pas raison. Par ailleurs, selon moi, il serait honnête de dire qu'il y a actuellement une énorme difficulté au niveau de la maîtrise de la dette.

Je pense qu'il faut le dire parce que c'est un peu court de se vanter de l'augmentation du nombre des usagers alors que, finalement, c'est notamment dû à cette gratuité.

01.50 Marc Van Peel (CD&V): Je voulais uniquement indiquer que la philosophie qui sous-tend cette réforme n'est nullement inspirée par des motifs de transparence ou de démocratie. L'élection directe du bourgmestre constitue la fin du cordon sanitaire et je m'y oppose.

01.51 André Smets (cdH): De heer Verhofstadt heeft zichzelf de voorbije vakantie goede punten gegeven. De minister van Begroting van zijn kant heeft de moed gehad toe te geven dat de begrotingsdoelstellingen moeilijk kunnen worden gehaald, gelet op met de economische conjunctuur. De tewerkstellingsgraad begint af te nemen.

01.52 Minister Johan Vande Lanotte: Het gaat slechts om een ogenschijnlijke daling, die te maken heeft met een gewijzigde berekeningsmethode. In werkelijkheid is de werkloosheidsgraad stabiel.

01.53 André Smets (cdH): De ondernemingen dreigen in moeilijkheden te geraken, vooral wat de uitvoer betreft. Dan is er het Sabena-debacle, de schuld van de NMBS. Ook de gemeenten baren ons zorgen: de kwaliteit van de brandweerdiensten is beneden alle peil. En waar gaat het met de politie naar toe? Gelukkig werden er maatregelen genomen om de migratiestromen in bedwang te houden, zoniet zouden de OCMW's nog moeilijker het hoofd boven water kunnen houden.

Er is dus geen vuiltje aan de lucht. Voor de meerderheid komt het er

Au niveau des communes, nous sommes particulièrement inquiets. Le service incendie est en dessous de tout, pire que jamais. Il est vrai que, précédemment, nous n'avons pas été suffisamment attentifs, je le reconnais. Mais au niveau de la police, où va-t-on? Il y a de quoi s'inquiéter. Je vous l'ai déjà dit, monsieur le ministre, et ce n'est pas parce que vous êtes là que je le confirme aujourd'hui, vous avez heureusement pris de bonnes mesures à l'égard de la maîtrise des flux d'immigration. Autrement, le CPAS serait encore plus surchargé de difficultés qu'il ne l'est aujourd'hui.

M. Verhofstadt dit que tout va très bien, si c'était M. Duquesne, j'ajouterais "madame la marquise", mais tout de même! Maintenant, c'est clair, je me rends bien compte que, particulièrement quand on se trouve dans la majorité, mais aussi dans la minorité, l'essentiel est de gagner les élections, de "faire" un maximum de voix. Comme je l'ai souvent entendu dans des débats, télévisés ou ailleurs, il est évident qu'on échappera de moins en moins au "*star system*", je crois que les groupes le reconnaissent partout.

(...)

A mon niveau, cela ne me pose pas de difficultés particulières. J'assume humblement et le mieux possible un mandat de parlementaire, comme vous autres, et je ne juge absolument pas mes collègues, quels qu'ils soient.

Monsieur le président, je dis simplement que je devine déjà ce qui va se passer après ou même le soir des élections. C'est ce qu'on pourrait appeler la "*city parade*". Il faut bien le dire, on verra les grands, les très grands comparer leurs voix de préférence et – excusez-moi l'expression – leur taux de pénétration! (*Rires*) Excusez-moi, mesdames... et au lieu de la "*gay pride*", ce sera la "*city parade*". Et je vous entends déjà, monsieur Coveliers, commenter et comparer pour le premier ministre les différents taux de pénétration... (*Rires*)

Le **président**: Certains sont doués, monsieur Smets! (*Rires*)

01.54 André Smets (cdH): Mon honorable collègue ici m'a fait remarquer tout à l'heure que je m'étais plaint – ou réjoui, je ne sais quel terme utiliser – des monologues de M. Coveliers – on est un peu à l'ère des monologues, à l'heure actuelle – tout au long des débats en commission. Pour que nous soyons tous traités sur un pied d'égalité, j'avais même dû faire rappeler à l'ordre un chef de cabinet adjoint ou un conseiller technique pour qu'il reprenne place à côté du ministre et non à côté de M. Coveliers comme conseiller direct. Vous vous en souviendrez sûrement...

Le débat a été quelque peu – je vais reprendre l'expression d'un constitutionnaliste, M. Delperée – « escamoté ». Car nous sommes en période suspecte, il faut le dire : à moins d'un an des élections. N'y a-t-il pas incertitude juridique quant à la réalisation de ce vote qui aura probablement lieu demain et qui va transformer radicalement, de façon plus importante qu'il n'y paraît, ce système de scrutin. J'ai quand même été frappé par le fait que le vice-premier ministre Louis Michel, après avoir été présenté en Brabant wallon ou à Bruxelles, aurait finalement choisi de ne pas se présenter sur deux listes – mais

alleen op aan de verkiezingen te winnen. Er valt niet te ontsnappen aan het "*star system*", na de verkiezingen krijgen we ongetwijfeld de "*city parade*". Grote politici zullen hun aantal voorkeurstemmen vergelijken en nagaan welk "*marktaandeel*" zij hebben binnengehaald.

01.54 André Smets (cdH): Wij bevinden ons in tempore suspecto; ik deel dan ook de twijfels die de heer Delperée heeft geuit over de rechtszekerheid van deze hervorming.

De heer Louis Michel heeft trouwens beslist om niet op de lijsten van Kamer én Senaat te gaan staan, om alle verwarring te vermijden. Zelfs binnen de meerderheid stellen sommigen zich vragen bij het opzettelijk in stand houden van die verwarring.

Ik zal het nu hebben over de Duitstalige Gemeenschap.

il vous le dira, je ne vais pas m'exprimer à sa place – à la Chambre ou au Sénat, si j'ai bien lu, car il aurait dit que cela pourrait susciter une confusion dans les esprits, M. Van Peel vient d'en parler, qui confinerait presque à une confusion entretenue volontairement – je ne veux pas parler de tricherie.

Est-il normal que les gens doivent se demander au moment où ils votent, dans quelle assemblée on va siéger, à la Chambre ou au Sénat ?

Je ne sais pas si dans l'histoire de la Belgique des situations pareilles se sont déjà présentées. Au niveau des élections législatives, il y a parfois cette confusion entre Chambre et Sénat d'une part et les provinciales d'autre part.

Ce qui m'interpelle c'est que, de plus en plus, même au sein de la majorité, certains s'interrogent sur le bien-fondé de cette confusion qui sera entretenue plus ou moins volontairement.

Monsieur le président, je vous avais promis de ne pas être trop long et, par respect pour mes collègues, je vais en terminer en abordant le problème de la Communauté germanophone.

Je suis frappé par ce que disaient, déjà en 1993, certains collègues. Je prends le cas de M. Reynders : "pourquoi ne prévoit-on pas de circonscription spécifique à la Chambre pour la Communauté germanophone ? Des amendements ont été déposés en ce sens qui ne visent à augmenter que d'une unité le nombre de députés ?"

Je reprends ce qui avait été dit lors d'une interpellation : "un amendement de M. Damseaux tend à fixer le nombre de députés, d'après la population, dans la proportion d'un député sur 40.000 habitants, dans le but de maintenir le lien naturel entre les citoyens et leurs représentants et d'assurer une représentation décente de la Communauté germanophone." Quand je fais mes comptes, en province de Liège cela fait à peu près 1 million d'habitants et en Communauté germanophone cela en fait 70.000 environ. Cela fait pratiquement un quinzième. Je ne vois toujours pas aujourd'hui pourquoi on n'a pas intégré ou on n'intégrerait pas cette représentation garantie de la Communauté germanophone non seulement au Sénat – ce sera pour plus tard puisque ce point n'est pas à l'ordre du jour – mais aussi à la Chambre.

Qu'il s'agisse de néerlandophones, de Bruxellois, de francophones, quel que soit le parlementaire, j'estime que c'est une erreur très importante vis-à-vis des germanophones.

Il est merveilleux de pouvoir vivre dans et à côté d'une région dont les habitants ont souvent le mérite de s'exprimer aisément dans au moins deux langues, l'allemand et le français, et parfois même le néerlandais et l'anglais.

Cette région a été largement soutenue par la Région wallonne et a toujours eu l'écoute des deux autres communautés linguistiques du pays, les néerlandophones et les francophones. Je ne comprends d'ailleurs pas pourquoi; à l'heure actuelle, on n'est pas plus attentif à cette problématique.

Tijdens de debatten van 1993 hadden de heren Reynders en Damseaux amendementen ingediend om ervoor te zorgen dat de Duitstalige Gemeenschap zeker een vertegenwoordiger in de Kamer zou hebben.

Ik begrijp niet waarom die Gemeenschap nog altijd niet over een gewaarborgde vertegenwoordiging in de Kamer beschikt, terwijl dat in het Europees Parlement wel het geval is.

Dat is beledigend voor die Gemeenschap, waar de werkloosheid onder de 5% ligt en die altijd prat is gegaan op haar meertaligheid en inzonderheid haar kennis van de Duitse taal, die van essentieel belang is voor onze handelsbetrekkingen.

En tant que francophone, je suis frappé de constater que cette communauté où, comme vous le savez monsieur le ministre, le chômage est l'un des plus bas, sinon le plus bas de Belgique puisqu'il ne dépasse pas 5%, a toujours essayé, même si cela a été plus difficile à certains moments en raison des excès linguistiques, de cultiver le bilinguisme et même le trilinguisme. Je me rappelle qu'à l'occasion d'une rencontre que nous avons eue à l'ambassade d'Autriche avec notamment des attachés culturels allemands et suisses, le président des entreprises wallonnes nous avait suppliés de faire en sorte que les jeunes apprennent les langues et surtout de ne pas oublier l'apprentissage de l'allemand car l'Allemagne est sans doute le plus grand importateur de produits belges. Comme je l'ai dit tantôt à M. Bacquelaine, même si le mot peut sembler excessif à certains, au moment où l'on envisage une réforme aussi importante que celle d'aujourd'hui, il est insultant pour la Communauté germanophone de ne pas pouvoir bénéficier, comme c'est le cas au niveau de l'Europe, d'un représentant garanti dans la première assemblée du pays qu'est la Chambre. C'est une erreur fondamentale.

Loin de moi ici l'idée de faire un procès d'intention à quiconque. Mais si l'on considère l'histoire des révisions constitutionnelles et, aujourd'hui, la révision des lois électorales, il est vraiment regrettable que la communauté germanophone ne soit pas prise davantage en compte. J'ai sous les yeux une série d'articles parus récemment dans différents journaux. L'un a pour titre "Vers une crise germanophone en Wallonie", d'autres signalent des problèmes d'expression auxquels sont confrontés le ministre-président germanophone, M. Lamberts, et d'autres ministres germanophones mais aussi l'ensemble de la communauté germanophone.

Je me souviens, monsieur le président, qu'à une époque où je ne n'avais pas encore eu l'occasion de vous rencontrer et de vous apprécier, vous insistiez dans un article, publié dans le journal "L'Echo", sur la nécessité de la connaissance de l'allemand. Pour ma part, je suis convaincu – mais les choses sont ce qu'elles sont en politique – que vous seriez le premier à soutenir un projet visant à garantir la représentation d'un germanophone à la Chambre comme c'est le cas au niveau européen.

01.55 Johan Vande Lanotte, ministre: Monsieur le président, permettez-moi d'intervenir car je n'ai pas eu l'occasion de m'exprimer à ce sujet en commission. Je voudrais rappeler à M. Smets que, dans notre système institutionnel, la représentation des communautés minoritaires a toujours existé au Sénat. En ce qui concerne la Chambre des Représentants, ce système n'a jamais été d'application. Si dans les faits, un membre de la Communauté germanophone y siégeait, ce n'était pas une garantie.

01.55 Minister Johan Vande Lanotte: Ons constitutioneel bestel is zo opgebouwd dat de Gemeenschappen zijn vertegenwoordigd in de Senaat en niet in de Kamer, waar niemand over een gewaarborgde vertegenwoordiging beschikt.

Notre logique institutionnelle fait en sorte qu'à la Chambre, il n'y a aucune garantie de représentation, ni au niveau néerlandophone, ni au niveau francophone. Ces garanties se trouvent au Sénat et sont prévues dans la réforme du Sénat envisagée par le gouvernement. J'insiste sur le fait qu'au niveau de la Chambre, il n'y a aucune garantie quant au nombre de néerlandophones et de francophones. Il en va de même pour les germanophones; cela dépend notamment des élections. La situation est différente au Sénat qui est censé être un lieu de rencontre entre communautés.

Je ne veux pas donner l'impression que le gouvernement n'accorde aucune importance aux germanophones. Je rappelle simplement que la logique de nos institutions veut que les garanties se trouvent au niveau du Sénat et non au niveau de la Chambre des représentants. Je le répète: il serait faux de penser que l'on ne tient pas compte des germanophones.

01.56 André Smets (cdH): Monsieur le ministre, j'ai bien compris votre argumentation. Dans un premier temps, pour les élections européennes, il n'y avait pas de garantie d'un représentant élu au niveau germanophone. Par la suite, on est passé, si je ne me trompe, de 24 à 25 mandats, le 25ème mandat étant nécessairement réservé à un germanophone puisqu'il existait une circonscription tout à fait spécifique. Je suis personnellement convaincu qu'avec un peu d'imagination – dont vous faites d'ailleurs toujours preuve, monsieur le ministre – on aurait pu régler ce problème. C'eût été une reconnaissance extrêmement importante au niveau de la Communauté germanophone.

01.57 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de vice-eerste minister, ik ga met de deur in huis vallen. Alhoewel ik mijn inleiding anders had voorbereid wou ik toch even inhaken op wat u zonet als stelling hebt verdedigd. U zei dat de Senaat ervoor zou zorgen dat er een soort gewaarborgde Duitse vertegenwoordiging is. Ik wil u toch wijzen op een woord dat u zelf hebt gebruikt in het Frans en ik citeer u: "...le gouvernement a envisagé...". Ik wil zelfs uw eerlijkheid terzake in geen enkel opzicht in twijfel trekken, maar tussen envisager in de betekenis van een plan hebben, iets op het oog hebben en envisager in de betekenis van iets uitbouwen ligt nogal wat afstand. Deze regering heeft nu nog een klein jaar om een en ander in elkaar te steken.

01.58 Minister Johan Vande Lanotte: Zolang het nieuwe niet is gerealiseerd, blijft het oude bestaan en daar is toch een gegarandeerde aanwezigheid van de Duitstalige Gemeenschap, ook in de Senaat.

01.59 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Ook dat betwist ik niet. Maar ik kan wel de ongerustheid begrijpen van de Duitstaligen in dit land. Zij worden geconfronteerd met een zeer fundamentele hervorming van het kiessysteem en ze weten op dit ogenblik niet echt waar het met hen naartoe gaat. Op dat vlak zou het geen slecht idee geweest zijn om ook in de Kamer voor die mensen – veruit de belangrijkste parlementaire assemblée van dit land – een vertegenwoordiging te garanderen. Dat is ook een vorm van "ce que le gouvernement envisage".

Ik geef toe dat mijn kritiek op de voorliggende materie op dat vlak slechts een detailkritiek is. Ik hoop ook nog iets meer fundamentele zaken te vertellen.

Ik hoor een collega van de PS terecht zeggen: "Ca ne sert à rien de parler ici. Il n'y a personne." Hij heeft geen ongelijk. "Mais point n'est besoin d'espérer pour entreprendre, ni de vaincre pour persévérer.", zei onze grote Willem van Oranje.

01.56 André Smets (cdH): Aanvankelijk bestond die garantie evenmin in het Europees Parlement. Met wat verbeelding had men ook voor de Kamer een oplossing voor dat probleem kunnen uitwerken.

01.57 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Le gouvernement affirme que le nouveau système garantit la représentation des germanophones au sein du Sénat. Toutefois, il existe un monde de différence entre un plan et sa concrétisation. Le gouvernement n'a plus qu'une petite année pour agir.

01.58 Johan Vande Lanotte, ministre: L'ancien système offre également aux germanophones l'assurance d'une représentation au sein du Sénat.

01.59 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Je comprends l'inquiétude de nos amis germanophones. Une réforme colossale se prépare et ils ne savent pas quel sort celle-ci leur réservera. A mon estime, leur présence doit également être garantie au sein de la Chambre.

Cela n'a en effet pas beaucoup de sens de discuter maintenant car il ne reste plus personne.

De **voorzitter**: Hier wil ik toch even onderbreken. Ten eerste, alles wat u zegt wordt hier integraal opgenomen. Ten tweede, alles wat wordt gezegd staat op een audio-systeem dat nu en ook later kan worden beluisterd. Ten derde, indien het Parlement wordt herleid tot het spreken tussen sommige uren dan kan ik misschien de Eurovisie vragen om naar het Parlement te komen.

01.60 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, ik zal u terzake niet tegenspreken. Wat ik hier zei was ook geen kritiek op het Parlement als dusdanig. De vaststelling van onze collega van de PS was toch niet helemaal onjuist. U zult het mij niet kwalijk nemen dat ik dit nog even herhaal.

Mijnheer de vice-eerste minister, mijnheer de voorzitter, collega's, het gaat hier om democratie.

Democratie is een systeem waarvan Churchill zei dat dit het minst slechte is dat uitgevonden werd. Ik heb het lef te beweren dat Churchill ongelijk had. Een democratie is niet het minst slechte systeem; het is het beste systeem dat wij ons op dit ogenblik kunnen indenken, tenminste voor wat onze Europese tradities betreft. Wij mogen namelijk niet de pretentie hebben om het systeem, zoals wij denken dat het goed is, aan de wereld op te leggen. Voor mij echter, en ik denk voor de meesten in deze assemblee, is democratie iets zeer belangrijk.

Wie het woord "democratie" de laatste jaren hoort uitspreken, hoort tegelijkertijd vaak naar voren brengen dat de democratie een teer plantje is dat beschermd moet worden en dat ervoor gezorgd moet worden dat zij leefbaar is en dat zij kan functioneren. Dat wordt vaak in discussies geponeerd waar het weinig terzake doet. Wanneer het Vlaams Blok bijvoorbeeld aan verkiezingen durft deelnemen, dan zal er altijd wel iemand zeggen dat de democratie een teer plantje is dat niet kan verdragen dat zo'n partij aan de verkiezingen deelneemt. Dat die redenering logisch is, lijkt mij twijfelachtig, maar ze wordt alleszins heel vaak verdedigd vanuit politiek correcte hoek in dit land.

Dat democratie een teer plantje is, is een bewering die ik juist vind. Wat is het hart van de democratie? Wat is in feite het meest fundamentele aan een parlementaire democratie? Dat zijn de verkiezingen. Alleen de verkiezingen – op de uitzondering van het referendum na, maar dat vindt toch niet zo vaak plaats – laten de burger toe zich uit te spreken over het beleid van het land, over wat voorbij is en over wat naar zijn mening in de toekomst moet komen. U, als professor in de rechten, moet ik terzake geen lessen geven. Wanneer wij dus aan het kiessysteem raken, raken wij aan het meest wezenlijke van de democratie. Misschien raken wij niet alleen het hart, maar heel het gezondheidssysteem van een democratie. Dat moet dus op een delicate en voorzichtige wijze gebeuren en uitsluitend wanneer het verantwoord is. Wanneer is het verantwoord van iets aan het kiessysteem te veranderen? Op het ogenblik dat die noodzaak zich voordoet. Wanneer kunnen wij weten dat de

Le **président**: N'oubliez pas que nos services retranscrivent soigneusement tout ce qui est dit dans cet hémicycle et que tous les débats sont également enregistrés. Nous ne pouvons quand même pas toujours nous réunir à des heures fixes ! Dans ce cas, je pourrais tout aussi bien demander à l'Eurovision d'enregistrer les débats.

01.60 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mon intention n'était pas de critiquer le Parlement mais la remarque de notre collègue francophone était quand même pertinente.

La démocratie est le meilleur système que nous puissions imaginer actuellement – du moins en Europe – car je n'oserais bien entendu pas imposer cette vision au reste du monde.

A l'heure actuelle, il est de bon ton de dire que la démocratie est une fleur fragile. Bizarrement, on dit surtout cela lorsque le Vlaams Blok a l'audace de participer aux élections. Néanmoins, je reconnais que la démocratie est vulnérable. Les élections constituent le fondement de notre système démocratique. Or, voilà qu'à présent on modifie la réglementation en la matière. A cet égard, il faut faire preuve de la plus grande prudence et agir uniquement si cela se justifie, c'est-à-dire si la population elle-même réclame des changements.

En théorie, c'est l'électeur qui décide dans une démocratie et c'est lui qui donne le signal lorsqu'il y a quelque chose à changer. Au cours des cinquante dernières années, l'électeur a exprimé son mécontentement à maintes reprises au sujet de diverses matières, mais jamais sur le système électoral. La plupart des électeurs se réjouissent du fait de ne pas connaître ici le système qui est

noodzaak, om wat aan het kiessysteem te veranderen, zich voordoet? Dat is, tenminste als wij democraten zijn, op het ogenblik dat de vraag daaromtrent vanuit de bevolking zelf komt. Het is de kiezer die het in de democratie – theoretisch althans – voor het zeggen heeft. Het is de kiezer in de eerste plaats die ons, beleidsmensen, en u in het bijzonder – wij zijn slechts parlementsleden – het signaal moet geven dat er iets aan veranderd kan worden en dat er best iets aan veranderd zou worden. U mag mij terzake tegenspreken met voorbeelden, maar dat de kiezer pakweg de laatste veertig tot vijftig jaar op één of andere manier uiting gegeven heeft aan een soort onvrede over de wijze waarop hij zich mag uitspreken bij verkiezingen, heb ik nooit gemerkt.

Het is mijn mening dat de kiezer misschien wel randbemerkingen had bij de wijze waarop zijn stem behandeld werd, maar dat hij nooit fundamentele kritiek uitgebracht heeft op het kiessysteem dat wij als dusdanig kennen. Integendeel, ik heb heel vaak kiezers van alle partijen zich gelukkig horen verklaren over bijvoorbeeld het feit dat wij het Westminster-systeem niet kennen. U weet dat men bij dat systeem een kiesomschrijving heeft en dat de persoon die daar de meeste stemmen haalt, hoeveel het er ook mogen zijn, er een zetel krijgt. Punt aan de lijn. Het gevolg daarvan is het armzalige – en ik zeg bewust armzalige – systeem dat op dit ogenblik in het Verenigd Koninkrijk bestaat. Daar delen slechts twee partijen de lakens uit terwijl ze permanent alterneren. Dank zij het nationalisme – dat verdoemde nationalisme – zijn er op dit ogenblik gelukkig uitzonderingen vermits in Schotland de Scottish National Party 30% van de stemmen haalt en duidelijk weegt op het reilen en zeilen in dat deel van het Verenigd Koninkrijk. Dat is en blijft echter een uitzondering. Het is nog steeds zo dat het Westminster-systeem zeer pover is wat het aan bod komen van het standpunt en de mening van de kiezer betreft. U zult mij echter niet in twijfel horen trekken dat het Westminster-systeem democratisch is.

Ik herhaal dat de kiezer in dit land totnogtoe zeer weinig klachten heeft gehad over ons kiessysteem. Wie heeft daar dan wel over geklaagd en wie heeft er wel problemen mee? Dat is de politieke wereld en in het bijzonder het beleid. Mijnheer de vice-eerste minister, neem het mij niet kwalijk, maar het gaat in het bijzonder om de huidige eerste minister. Sinds hij politiek wat te vertellen heeft in dit land heeft hij er nooit aan kunnen weerstaan om allerlei hervormingen voor te stellen en te proberen ze door te voeren. Nu hij eenmaal aan de macht is, doet hij dat ook. Het is bijna indecent, Verhofstadt moet ons kiessysteem bepotelen of hij kan niet meer leven. Mijnheer de vice-eerste minister, mijn mening is dat men vanzelfsprekend niet voor eeuwig en altijd kan leven met hetzelfde kiessysteem. Vermits dat kiessysteem als het ware het meest essentiële is in een democratie, mag een verandering er niet alleen slechts komen wanneer dit gevraagd wordt door de kiezer, maar moet dit bovendien op een zeer voorzichtige wijze gebeuren. Men moet daar lang aan werken; men moet daarvoor heel wat consultaties doen en bij wijze van spreken de goedkeuring van de kiezer zelf vragen. Het wijzigen van het kiessysteem zou als het ware in een volksraadpleging aan elke kiezer moeten worden voorgelegd. Dat zou echte democratie zijn. Worden wij bij wat hier voorligt geconfronteerd met deze werkwijze? Neen. Neen. Neen. Wat misschien wel het ergste is aan wat wij hier morgen zullen moeten goedkeuren is dat de aanpassing op maat geschiedt. De aanpassing

d'application en Grande-Bretagne car il crée une situation où deux partis se partagent le pouvoir et où les autres n'ont pas voix au chapitre.

L'électeur ne se plaignait donc pas du système électoral, contrairement aux hommes politiques, et plus particulièrement ceux qui détiennent le pouvoir aujourd'hui.

J'estime toutefois que ce système électoral est essentiel pour la démocratie. Les changements ne peuvent donc avoir lieu que lentement et prudemment, et uniquement avec l'assentiment de l'électeur. En fait, un referendum sur la question serait utile. Or, il s'agit ici d'adaptations taillées sur mesure, dictées par les principaux leaders de la majorité.

wordt niet eens gedictieerd door de meerderheid. Dat is hier heel duidelijk aangetoond, ook al spreekt de heer Coveliers dat tegen. Ze wordt gedictieerd door de hoogste kopstukken van die meerderheid die als het ware een kiessysteem in het leven willen roepen dat perfect bij hen past.

Een kiessysteem op maat van Verhofstadt, Dewael en – neem mij niet kwalijk – ook Vande Lanotte.

01.61 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, wat hebben de media over de hervorming van het kiessysteem onthouden: het gepruts van de heren Bourgeois en De Crem aan de stemknopjes. Dat is zowat de samenvatting van dit debat: wat opgeklopte blablabla over niets. Dat is wat Vande Lanotte, Dewael en Verhofstadt graag hebben. De mensen moeten voor hen in slaap vallen en over de essentiële zaken moeten zij niets te horen of te zien krijgen. In het stemhokje moeten ze vervolgens stemmen voor degenen waarvan zij voelen dat zij iets te zeggen hebben over de problemen.

01.62 Le président : Un Parlement se mérite.

01.63 Minister Johan Vande Lanotte: Als men in juli niet het spelletje had gespeeld om alles te laten uitstellen dan had u die klacht niet hoeven formuleren.

01.64 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): (...) de media nu zover gaat om u nogmaals te volgen en hieraan geen aandacht te besteden. (...) op de stemknopjes van de heer De Croo. Dat is de democratie van Albert II en de zijnen!

01.65 Minister Johan Vande Lanotte: U hebt er een spektakel van gemaakt door iets op te kloppen en koste wat het kost procedurespelletjes te willen spelen. Wat men aan de Raad van State heeft voorgelegd en de adviezen die werden uitgebracht, de stukken 14 en 15, zijn het bewijs dat het niet de moeite loonde want men heeft zich zelfs niet de moeite getroost om de Raad van State iets ernstigs te vragen. Men moest aan de meerderheid duidelijk maken dat men als oppositie twee maanden kon winnen. Dit had niets met de inhoud te maken. Wat men aan de Raad van State heeft voorgelegd en het advies daarop is onbenullig want het gaat over niets. Dat is de waarheid. U hebt het inhoudelijke debat vervangen door een proceduredebat en daardoor hebt u elke aandacht weggenomen. Indien u zich inhoudelijk had gemengd in het debat dan had men dit wel verslagen in de media. U hebt in uw eigen voet geschoten.

01.66 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): U, mijnheer Vande Lanotte, vindt dit debat niet interessant omdat u het afkondigt als een oninteressant debat.

01.67 Minister Johan Vande Lanotte: Neen want ik was hier heel de tijd aanwezig, maar de media besteden er nu eenmaal geen aandacht aan omdat u er een spelletje van hebt gemaakt.

01.68 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): U moet niet zeggen wat

01.61 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Et sur mesure pour les médias. Car toute cette discussion n'est que du vent. Le seul but de ce spectacle est d'endormir l'électeur afin qu'il ne réfléchisse plus à la signification profonde de tout ceci.

01.63 Johan Vande Lanotte, ministre: Si en juin vous n'aviez pas poussé les choses aussi loin, ceci aurait pu être évité.

01.65 Minister Johan Vande Lanotte: Vous vouliez du spectacle, vous avez usé et abusé de la procédure, mais les avis confirment que vous n'aviez rien de substantiel à demander au Conseil d'Etat. Vous avez mal manœuvré. Vous vous êtes laissé prendre à votre propre jeu.

01.68 Gerolf Annemans

het Reglement van de Kamer ons al dan niet moet toelaten inzake de consultatie van de Raad van State en welk effect dit moet hebben op de media. De media volgen u in uw redenering.

(VLAAMS BLOK): Vous n'avez pas à juger du droit de la Chambre de consulter le Conseil d'Etat.

01.69 Minister **Johan Vande Lanotte**: Ik stel dit enkel vast.

01.70 **Gerolf Annemans** (VLAAMS BLOK): Dit is hoe dan ook het enige plenaire debat waarbij de bevolking kennisneemt van de plenaire behandeling van de hervorming van het kiessysteem. Gelukkig hebt u de aandacht van de media kunnen afleiden naar de nieuwe microfoons. U wilt niet dat er een ernstig debat wordt gevoerd.

01.71 Minister **Johan Vande Lanotte**: U hebt gewoon een slecht manoeuvre uitgevoerd. U hebt de aandacht enkel op de procedure gevestigd.

01.72 **Gerolf Annemans** (VLAAMS BLOK): U noemt dit een manoeuvre maar u weet zeer goed dat dit voor de publieke opinie en voor de media de enige mogelijkheid was om een verslag te kunnen uitbrengen. Het is niet over de commissievergaderingen waarover verslag wordt uitgebracht, maar over de plenaire vergadering. Ik merk gewoon op dat een deel van de fenomenen die de heer Van den Eynde beschrijft nog worden versterkt door de infantilisering van de verslaggeving van het plenair debat over de kishervorming. Ik ken geen enkel beschaafd Westers land waarin een debat over de kishervorming wordt gereduceerd tot een bemerking over het functioneren van stemknopjes. Geen enkele democratie in het beschaafde Westen daalt zo diep af. Daarom zeg ik dan ook dat dit geen democratie is, dit is het Belgische koninkrijk van de Coburgers en u doet maar voort met die poppenkast. De bevolking zal oordelen! Het is niet de heer Vande Lanotte die in zijn kabinet moet oordelen of een debat al dan niet interessant is en of een advies van de Raad van State al dan niet onbenullig is. De kiezer zal dat zelf wel bepalen.

01.72 **Gerolf Annemans** (VLAAMS BLOK): Des avis étaient nécessaires et une majorité soutenait cette décision, voilà la réalité.

01.73 Minister **Johan Vande Lanotte**: U hebt de Raad van State om advies gevraagd over de vraag of er in de tekst "en" dan wel "of" moest staan. Dat was zo belangrijk! De Raad van State zegt (...). Dat staat er in het advies. U heeft in uw eigen voet geschoten, dat is alles.

01.74 **Gerolf Annemans** (VLAAMS BLOK): Ik heb geen enkel advies gevraagd. Ik heb de vraag om advies gesteund omdat dit een recht is van de oppositie. Het is het recht van de oppositie om een advies van de Raad van State te vragen en daarmee amen en uit.

01.75 Minister **Johan Vande Lanotte**: Ik heb het gelezen. Het is beschamend wat men heeft gedaan.

01.76 **Gerolf Annemans** (VLAAMS BLOK): U moet met uw Raad van State doen wat u wilt. Het advies van de Raad van State was nodig.

Een voldoende groot aantal leden van de Kamer vond het nodig. Het is er. Ik kan u verzekeren dat, als het u niet goed uit zou komen, u er

zich niets van aan zou trekken. Nu het u wel goed uitkomt, trekt u zich er ook niets van aan. U trekt zich nooit iets aan van de Raad van State. Kom dus niet met uw respect voor de Raad van State aandraven!

01.77 Minister **Johan Vande Lanotte**: U bent geschrokken van uw eigen wapen!

De **voorzitter**: Ik moet laten opmerken dat wij ten gronde talrijk waren en dat ik op verschillende delicate punten onderbrekingen, dialoog en debat heb toegelaten tussen meerderheid en oppositie. Gedurende de prime time – daar denkt men thans aan – zijn mensen als u, mijnheer Annemans, evenals de heer Bourgeois, de heer Van den Eynde, de heer Laeremans, de heer Tant, de heer Leterme, de heer Coveliers, de heer Goris, de heer Van Hoorebeke en nog andere collega's hier deelnemer geweest aan een grondige, beargumenteerde uitwisseling van opinies tussen 16 uur en 18 uur. Ik heb dat niet onderbroken. Ik betreur ook van tijd tot tijd dat sommige zaken in de media komen, waar ik dat liever meer ten gronde zou zien gebeuren. Men moet zich soms afvragen wiens fout dat uiteindelijk is. Ik kan slechts proberen te zorgen voor levendige debatten ten gronde, zo bondig mogelijk. Ik kan slechts aanbieden wat naar buiten kan komen, niet meer, niet minder.

01.78 **Gerolf Annemans** (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, ik heb u geen enkel verwijt gemaakt, integendeel. Ik bewonder u trouwens voor de wijze waarop u in staat bent geweest om een eigenlijk futiele aangelegenheid als nieuwe microfoons tot een nationaal media-item op te tillen. Het zou goed geweest zijn als er daarbovenop nog eens aandacht zou geweest zijn voor de inhoud van de kieshervorming.

01.78 **Gerolf Annemans** (VLAAMS BLOK): Je regrette simplement que l'on ait davantage parlé du nouvel équipement sonore de la Chambre que de l'essence de ce débat.

De **voorzitter**: Dat was gisteren en gisteren was er geen inhoud.

01.79 **Hugo Coveliers** (VLD): Mijnheer de voorzitter, begrijp ik het goed dat de heer Annemans zich na het eten beklagt over de media die niet brengen wat hij graag zou hebben? Zoiets past niet in een democratie.

01.79 **Hugo Coveliers** (VLD): Si M. Annemans se plaint, c'est parce que les médias ne rapportent pas ce qu'il voudrait.

De **voorzitter**: Dit is blijkbaar een opwarming voor het discours van de heer Dufour.

01.80 **Geert Bourgeois** (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, ik vraag al de hele tijd het woord door het indrukken van dit rode knopje. Daarvoor heb ik blijkbaar enige media-aandacht gekregen. Ik merk trouwens op dat dit een installatie is van een Izegems bedrijf en ik neem dus aan dat het een goede installatie zal worden.

01.80 **Geert Bourgeois** (VU&ID): Il s'agit d'ailleurs d'une excellente installation réalisée par une entreprise d'Izegem. Les médias se sont bien entendus fort intéressés au spectacle, mais aussi au fond de l'affaire. Je dois cependant souligner qu'un certain nombre d'amendements intéressants n'ont pas pu être soumis au Conseil d'Etat.

Ik kan een aantal mensen in deze zaal geruststellen. Ik heb zopas TerZake gezien en er is toch wel een poging gedaan om wat aandacht te besteden aan het debat. Zowel de heer Coveliers als de heer Annemans als u als de heer Van Peel zijn uitvoerig aan bod gekomen, zij het – wij zijn het al enige tijd gewend – met veeleer aandacht voor het meer sensationele en spitante deel van de discussies.

Wij hebben al enige inhoudelijke discussies gehad, maar ik wil toch even ten gronde antwoorden aan de vice-eerste minister. Hij weet goed dat de Vlaamse oppositie op zichzelf niet voldoende talrijk is om de Raad van State om advies te vragen. Noodgedwongen zijn dus een aantal zaken buiten het advies gebleven. Wij hebben u, mijnheer de voorzitter, tevergeefs gevraagd om gebruik te maken van uw bevoegdheid om alle nieuwe amendementen voor te leggen

aan de Raad van State. U bent daar niet op ingegaan. Ik denk dan aan het amendement waardoor 29 Franstalige kandidaten mogen kandideren. Wij zijn er niet in geslaagd dat voor te leggen aan de Raad van State. Daardoor zou er wellicht een iets diepgaander advies zijn uitgesproken.

01.81 Minister **Johan Vande Lanotte**: Mijnheer de voorzitter, een kleine vaststelling. Het grootste thema waar men glorieus victorie over heeft gekraaid in juli was dat men eindelijk het advies van de Raad van State kon vragen over een aantal belangrijke dingen. Dat is wat men naar de media heeft gebracht. Ik denk aan amendement 74, waarin men het woordje “effectieve kandidaat” vervangt door “kandidaat-titularis”. Daar gaat men de Raad van State mee bezighouden. Als het advies van de Raad van State dan nietszeggend blijkt, is men bevreesd dat er nog weinig aandacht zal zijn als het echte debat begint.

De oppositie had het debat in juli moeten aangaan, toen er media-aandacht voor was. Nu hebben de media wegens het opgevoerde spektakel blijkbaar genoeg van het debat. Dat is de waarheid en dat is jammer voor u.

01.82 **Francis Van den Eynde** (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, ik heb nu reeds een kwartier geluisterd naar de reacties die een paar van mijn uitspraken zowel bij de meerderheid als bij de oppositie hebben teweeggebracht. Er moet mij iets van het hart. De vice-eerste minister verwijt de oppositie dat zij het in juli nodig heeft gevonden om een manoeuvre uit te halen door de Raad van State om advies te vragen. Op die wijze heeft ze volgens hem heel de zaak vertraagd. Misschien heeft de vice-eerste minister geen ongelijk.

Als de oppositie dat wat u een spelletje noemt, in juli niet had opgevoerd, dan zou de publieke opinie nu zelfs niet weten dat in ons land werk wordt gemaakt van een fundamentele hervorming van het kiessysteem; laat staan dat de inhoud van de hervorming bekend zou zijn. De heer Coveliers heeft het wetsvoorstel ingediend en zelfs geen urgentie ingeroepen. Wie het kiesstelsel op zo'n fundamentele wijze hervormt, moet de elementaire decentie hebben en de democratische noodzaak aanvoelen om de bevolking te raadplegen. Dat is niet gebeurd; zelfs het eigen middenveld werd niet geraadpleegd. De beslissing werd in de hoogste politieke cenakels en op “werkplaatsen” genomen en vervolgens aan het Parlement voorgelegd. De bevolking weet hier niets van, behalve dat wat ze heeft vernomen dankzij het zogenaamde spelletje dat de oppositie in juli heeft opgevoerd. Dat is een eerste fundamenteel verwijt aan het adres van de regering.

De hervorming is niet democratisch en ze staat de democratie zeker niet ten dienste. Ik heb hiervoor drie reeksen argumenten. Een eerste argument is het feit dat de Senaat paritair zal worden samengesteld.

Mijnheer Coveliers, ik hoor de heer Verhofstadt zeer graag zeggen dat in een normaal federaal land een parlement steeds proportioneel is samengesteld – dat kan bijvoorbeeld de Kamer zijn – maar dat ook in een federaal systeem dat zichzelf respecteert, er een tweede kamer is – u mag die de Senaat noemen of een andere naam geven – die paritair is samengesteld is, zodat elk deel van de federatie op

01.81 **Johan Vande Lanotte**, ministre: L'opposition a demandé l'avis du Conseil d'Etat à propos de vétilles. On a simplement fait en sorte d'occuper le Conseil d'Etat. Est-il si anormal dans ce cas que les médias décrochent?

01.82 **Francis Van den Eynde** (VLAAMS BLOK): Le vice-premier ministre reproche à l'opposition sa manoeuvre de juillet. En sollicitant l'avis du Conseil d'Etat, l'opposition a ralenti les choses. C'est peut-être vrai mais si l'opposition n'avait pas joué ce jeu, les citoyens n'auraient pas su ce que le gouvernement mijotait. Le gouvernement réforme une législation qui influence directement le fonctionnement de notre démocratie. Il n'estime pas nécessaire de demander l'urgence et de consulter les citoyens. La réforme, décidée dans les plus hautes sphères politiques, est antidémocratique.

Rendre la composition du Sénat paritaire est une mesure antidémocratique. Le premier ministre allègue que dans tout Etat fédéral normal, le Parlement est composé proportionnellement et la deuxième chambre paritairement. Mais la Belgique n'est pas un Etat fédéral "normal". La révision de la constitution de 1971 fut une gifle pour les Flamands. Il s'agit à présent d'un deuxième verrouillage qui lèse la Flandre majoritaire.

dat niveau tenminste gelijke rechten heeft. Dat is het argument van uw eerste minister. En op het eerste gezicht heeft hij niet eens ongelijk. Ik onthoud echter de woorden “een normaal federaal systeem.” Wat ik precies aan dit land op dit ogenblik het meest verwijt, is dat het geen normaal federaal systeem heeft. Immers, sinds de grendelgrondwet – die er als ik mij niet vergis in 1971 gekomen is – heeft men dat al voorzien in de legislatieve werking. Men heeft dat systeem van proportionaliteit en tegelijkertijd gelijke vertegenwoordiging al in een grendelgrondwet gegoten, iets wat wij altijd aangeklaagd hebben.

Met andere woorden, mijnheer Coveliers, wanneer u de Senaat paritair maakt, betekent dat een tweede grendelgrondwet, een dubbele grendelgrondwet. Er is een tijd geweest – excuseer mij dat ik even persoonlijk word – dat u en ik aan dezelfde kant van een barricade stonden, in verschillende geledingen weliswaar, maar wij hebben die noodlottige grendelgrondwet toen tenminste samen bestreden. Wat wij nu meemaken, is dat wij vanaf de goedkeuring van deze hervorming met een tweede grendelgrondwet zullen zitten. Ik heb in mijn betoog bewust het communautaire aspect niet naar voren gebracht omdat dat voor onze fractie al gedaan werd door collega's De Man en Laeremans. Maar op dat vlak zijn wij als Vlamingen voor de tweede keer in onze meerderheid gefnuikt.

Een keer was al te veel. Twee keer is veel te veel.

Mijn tweede argument, mijnheer de vice-eerste minister, is de kiesdrempel van 5%. Men zou die invoeren om een versnippering van de politieke krachten te vermijden en op die wijze de democratie functioneler te maken. Weer komt voor mij het voorbeeld naar voren van het Verenigd Koninkrijk, waar door hun kiessysteem slechts twee partijen echt kunnen functioneren. Neem het mij niet kwalijk, het Verenigd Koninkrijk is een aloud democratisch land en kan terzake heel wat adelbrieven voorleggen, maar dat systeem loopt wat dat betreft totaal fout. Wanneer er slechts twee nationale partijen kunnen zijn, dan ligt het voor de hand dat heel wat tendensen die in de maatschappij bestaan, nooit politiek aan bod kunnen komen.

Of u daarmee de democratie en het systeem standvastiger maakt, mijnheer de vice-eerste minister, is zeer twijfelachtig. Als er bij onze buurlanden één land is waar heel wat verschillende kleine en halfgrote partijen bestaan, dan is het Nederland en het Nederlands democratisch systeem is daardoor tot nu toe nooit in het gedrang gekomen.

Mijnheer de vice-eerste minister, verkiezingen zijn niet alleen een manier om de burger te kans te geven om een oordeel uit te spreken over het voorbije beleid en het beleid dat er naar zijn mening moet komen. Verkiezingen zijn ook een barometer. Dankzij de verkiezingen kan men politieke tendensen in de bevolking zien ontstaan. Dat is positief voor de democratie en voor het beleid. Als u weet dat 3 of 4 procent van de bevolking het nodig vindt om voor een bepaalde partij te stemmen omdat bepaalde punten uit het programma van die partij die 3 of 4 procent aanspreken, dan weet u dat u aan die punten aandacht moet besteden. Met uw grens van 5 procent elimineert u dat.

Ik geef u een concreet voorbeeld. De partij van de heer Bourgeois –

en uiteraard ook uw partij, collega Van Hoorebeke – is voor mij een politieke concurrent, waarvan ik betreur dat zij beweert dat zij de enige Vlaams-nationale en democratische partij is. Ik betwist dat. Ik kan rechtstreeks met deze partij in competitie gaan, maar zij heeft op dit ogenblik in de opiniepeilingen nog nooit de grens van 5 procent gehaald. Indien deze tendens – het gaat slechts om opiniepeilingen – zich bevestigt, zou het wel eens kunnen dat een aantal kiezers...

01.83 Karel Van Hoorebeke (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, mijnheer Van den Eynde, wij zijn altijd beter in de verkiezingscampagne dan daarvoor. De peilingen geven niet weer wat het uiteindelijke resultaat van de campagne in de verkiezingen zal zijn.

01.84 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mijnheer Van Hoorebeke, u hebt als N-VA nog nooit aan verkiezingen deelgenomen. Hoe kunt u dat beweren? Maar het is niet erg. Ik wil zelfs dat geloven, want het gaat hier niet om een aanval op de N-VA. Ik wil u alleen als voorbeeld nemen.

Een partij die in de verschillende opiniepeilingen onder de grens van 5 procent blijft, kan bij de echte verkiezingen mogelijkwijze een aantal kiezers niet halen omdat die kiezers zich door die opiniepeilingen zouden kunnen laten beïnvloeden. U ontnemt kansen van die partij om op een normale manier aan verkiezingen deel te nemen. Dit is fundamenteel unfair en oneerlijk.

Mijnheer Van Hoorebeke, ik zou het appreciëren als twijfelende kiezers uiteindelijk voor ons zouden stemmen. Ik moet daar eerlijk in zijn, maar ik vind het niet eerlijk dat men u die kans niet geeft door die domme vijf procentgrens die nergens nut voor heeft. Deze grens zal elke nieuwe tendens – niet alleen Vlaams-nationale of democratisch Vlaams-nationale tendensen – bemoeilijken en om het even welke nieuwe partij zal daardoor worden getraumatiseerd en het veel moeilijker krijgen om aan bod te komen.

Nieuwe tendenzen in een democratie zijn levensnoodzakelijk, maar u blokt ze af met uw 5%-grens.

Mijnheer de vice-eerste minister, om het Vlaams Blok tegen te werken moet u het werkelijk niet doen, want wij zitten al meer dan tien jaar boven de 10%-grens. Ons zult u er niet mee plagen, maar de “democratische” Vlaamse nationalisten die zo door u worden gekoesterd omdat zij eventueel een concurrent voor ons zouden kunnen zijn, die – en anderen ook trouwens – maakt u het leven moeilijk. Dat is niet eerlijk; dat is niet democratisch en hiertegen wou ik namens het Vlaams Blok met klem protesteren.

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Eynde, de voor uw collega's toegemeten spreektijd is aan het slinken.

01.85 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, het einde van mijn betoog nadert, maar ik werd veel onderbroken.

De **voorzitter**: Daarmee houd ik rekening, mijnheer Van den Eynde.

Mocht u wat nota's meenemen op het spreekgestoelte, dan zou uw betoog misschien beknopter zijn.

01.84 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Le seuil de 5 pour cent est antidémocratique dans la mesure où il constitue un appauvrissement de la politique. Les petits partis perdent leur fonction de baromètre, eux qui sont particulièrement aptes à déceler les nouvelles tendances, ce qui est positif pour la population mais aussi pour la politique. C'est peut-être dommage, mais cette mesure n'affectera guère le Vlaams Blok.

01.86 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, voor mij zijn nota's overbodig.

Ik kom thans tot mijn derde punt, met name de kieskringen die plots om de ene of de andere reden moeten worden vergroot.

Vanmorgen reeds zei ik tegen enkele collega's van de zogenaamde groene partij dat zij, die steeds beweerden "small is beautiful", plots vinden dat "large is more beautiful".

01.87 Hugo Coveliers (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik verneem net dat, alleszins de VRT, een degelijke en lange bespreking aan het debat heeft gewijd; de informatie van de heer Annemans was dus fout.

De **voorzitter**: Ik heb het over dat thema al dikwijls gehad. In ieder geval, de media heeft aan het debat inderdaad heel wat tijd gespendeerd.

01.88 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, indien de VRT inderdaad aandacht heeft besteed aan de heer De Man, dan zal ik die woorden terugnemen, maar in het andere geval moet ik toegeven dat ik niet meer kijk naar de VRT, vermits ik zeker weet dat daarop geen normaal verslag van de werkzaamheden wordt gegeven, aangezien het Vlaams Blok er wordt doodgezwegen.

De **voorzitter**: Als u het vrij onderzoek genegen bent, dan moet u naar alle zenders kijken.

01.89 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, het is precies in naam van het vrij onderzoek en aldus van de vrije informatie, dat ik vanop het spreekgestoelte eis dat de openbare omroep ook aan het Vlaams Blok geeft waarop het recht heeft. Neemt u het mij niet kwalijk, maar de openbare omroep doet dat niet en heeft dat zelfs officieel medegedeeld. Op dat vlak, mijnheer de vice-eerste minister, leven wij allang niet meer in een democratie. Dat was even terzijde.

De kieskringen moeten worden vergroot en daarvoor worden allerlei argumenten aangehaald. (*Twistgesprekken op de banken*)

Mijnheer Bourgeois, u kunt zich ook vergissen van oever aan de IJzer bijvoorbeeld. Maar goed, laten wij hier nu niet over de IJzer discussiëren. U lokte het evenwel uit.

De kiesomschrijvingen worden vergroot in naam van de democratie. Ik heb daarstraks de heer Coveliers een heus pleidooi horen houden waarin hij het had over de Europese dimensie en de lokale binding.

Mijnheer Coveliers, laten we de zaken bekijken zoals u en ik en alle andere parlementsleden ze ervaren. Wij hebben op dit ogenblik een kieskring die al helemaal niet klein is. Ik durf bezweren dat geen enkel parlements lid hier met de hand op het hart kan beweren dat hij of zij tenminste tweemaal per jaar in elke gemeente van zijn of haar

01.86 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): Avec les circonscriptions électorales provinciales, la majorité entend démontrer que "large is beautiful". N'est-ce pas exactement le contraire de ce que prônaient les verts?

01.87 Hugo Coveliers (VLD): J'apprends que la VRT a consacré un long commentaire – et de qualité – à la discussion de la réforme électorale à la Chambre.

01.88 Gerolf Annemans (VLAAMS BLOK): En mentionnant le discours de M. De Man? Cela m'étonnerait! De toute façon, je ne regarde pas les chaînes publiques étant donné que l'on sait d'avance que ce n'est pas le reflet fidèle des événements qui est relaté.

01.89 Francis Van den Eynde (VLAAMS BLOK): La chaîne publique doit accorder au Vlaams Blok le temps de parole auquel il a droit, comme il sied dans une démocratie.

On agrandit les circonscriptions électorales soi-disant au nom de la démocratie. M. Coveliers a évoqué ici même la dimension européenne et le lien local. Soyons honnêtes: les circonscriptions électorales actuelles sont déjà bien assez grandes. Quel député peut affirmer, la main sur le cœur, qu'il honore chaque commune de sa circonscription électorale d'une véritable visite deux fois l'an? Il ne s'agit pas d'une prise de position politique, mais d'une simple constatation.

La création de circonscriptions

kieskring komt.

Mijnheer Vande Lanotte, laten we eerlijk zijn! Er zijn gemeenten en dorpen waar u vaak komt en er zijn er waar u weleens doorrijdt! Bovendien, indien u dat al doet is het op een zeer oppervlakkige wijze. Nochtans bent u en ben ik als volksvertegenwoordiger aangeduid door de kiezers die daar wonen. Wat wij nu meemaken is dat die kiesomschrijving veel groter wordt. Ik neem het voorbeeld van collega Coveliers, die een kiesomschrijving die nu al bestaat schetste met een lengte van 80 km, van Bornem tot Postel en die er wil doorrijden aan een snelheid die verkeersdeskundig niet echt aanbevolen is. Maar ieder zijn verantwoordelijkheid! Hij wil er aan 140 km per uur doorrijden, maar dat is zijn zaak!

Het is nu al niet zo eenvoudig om een echt contact te hebben met de mensen van onze kiesomschrijving. Laten we op dat vlak eerlijk zijn, dat is geen politieke stellingname, dat is gewoon een vaststelling!

Wanneer de volgende verkiezingen achter de rug zullen zijn en wij verkozen zullen zijn in onze provincie, dan zal dat betekenen, mijnheer Coveliers, dat u volksvertegenwoordiger bent voor een gebied dat begint in de buurt van de Linkeroever, eindigt aan de grens van Limburg, begint net onder Mechelen en eindigt in Welcherderzande. Daar zult u zeker nog minder contact mee hebben!

Bijgevolg meen ik dat het vergroten van de kiesomschrijvingen, ten eerste, u niet meer in de mogelijkheid zal stellen om het echt noodzakelijk contact met de kiezer, uw werkgever en uw opdrachtgever, te onderhouden en, ten tweede, dat u in een systeem zult terechtkomen waar het politiek mandaat voornamelijk zal afhangen van het "vedettariaat". Men zal dus zangers, tv-pastors of sportmensen op de lijsten plaatsen en ze stemmen laten verzamelen, ze regelmatig ontslag laten nemen voor de plaatsvervangers die door de partij zijn aangeduid.

Met andere woorden, mijnheer Coveliers, uw systeem verstevigt de democratie niet, maar wel de centralistische partitatie!

U zult de democratie nog minder bereikbaar gemaakt hebben in ons land.

Ik geef grif toe dat het voor de kopstukken van de VLD nog zal meevallen. Voor de troepen die de hervorming hier moeten goedkeuren, zal dat veel minder het geval zijn. Zij zullen een politiek bloedbad veroorzaken waarvan zij de eerste slachtoffers zullen zijn. Als kamikaze-operatie kan dat tellen!

Heren van de VLD, mesdames et messieurs du PS, je vous félicite pour votre abnégation en ce sujet. C'est le suicide politique parfait.

Dat u de eerste slachtoffers zult zijn, is niet mijn zorg. Mijn zorg is dat de burger waarover u het de voorbije jaren zo dikwijls hebt gehad, nog minder inspraak zal hebben. Mijn zorg is dat we verder en verder zullen afglijden van de democratie.

Daarom zal ik met hart en ziel uw voorstellen blijven bekampen, mijnheer Coveliers.

provinciales va entraîner la disparition de l'indispensable contact avec l'électeur. L'obtention d'un mandat politique dépendra dorénavant du statut de vedette de l'homme politique qui se porte candidat. Un tel système ne renforce pas la démocratie et profite uniquement à la partitatie centralisatrice. Les ténors du VLD tireront parti de cette réforme ce qui ne sera pas le cas de la piétaille appelée à voter ici au parlement. Ce sera leur suicide politique. Il en va de même pour les travailleurs acharnés au sein du PS mais qui n'ont pas une tête connue.

Mesdames et messieurs du VLD et du PS, je vous félicite pour votre abnégation: c'est le suicide politique parfait !

Mais ce n'est pas de cela que je me préoccupe. Je m'inquiète pour le citoyen qui aura moins voix au chapitre. Je continuerai donc à lutter de toutes mes forces contre cette réforme électorale.

Le **président**: M. Dufour est le dernier orateur et j'aimerais qu'on l'écoute.

01.90 François Dufour (PS): Monsieur le président, je m'exprimerai de mon banc. Monsieur le vice-premier ministre, chers collègues, souffrez simplement que je vous dise que je suis un vieux parlementaire en âge mais non en ancienneté. J'ai néanmoins 15 ans de maison et je ne me présenterai plus aux prochaines élections puisque j'ai atteint l'âge fatidique de 65 ans.

Vous me permettrez d'être respectueux de votre auguste personne, monsieur le président, de celle du vice-premier ministre et de tous mes collègues: j'avais préparé une justification pesée, mesurée, bien pensée pour expliquer mon opposition à cette proposition de loi, mais je vous dispenserai de l'écouter aujourd'hui. En effet, vu l'heure tardive, il me semble qu'il faut une fin à tout.

Je me contenterai de justifier mon vote d'opposition demain. En effet, commencer une intervention qui pourrait durer 45 minutes, je ne veux pas vous l'imposer ce soir.

Le **président**: Monsieur Dufour, il fut un temps où, en ma qualité de ministre, je répondais en séance à 4 heures du matin et il n'y avait pratiquement personne dans la salle.

Je vous promets cependant d'être un peu plus indulgent demain lors de votre justification de vote.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée à 21.10 heures. Prochaine séance vendredi 13 septembre 2002 à 10.00 heures.

De vergadering wordt gesloten om 21.10 uur. Volgende vergadering vrijdag 13 september 2002 om 10.00 uur.

01.90 François Dufour (PS): Met mijn 15 jaar in het Parlement ben ik hier niet het langst, maar sta me toe u te zeggen dat ik een oud parlamentslid ben. Gelet op mijn leeftijd zal ik geen kandidaat meer zijn bij de verkiezingen. Ik had gedurende 45 minuten het woord kunnen nemen. Ik had immers een verklaring voorbereid met de redenen waarom ik tegen dit wetvoorstel ben gekant, maar ik ga ze u besparen, gezien het gevorderde uur. Aan alles komt een eind. Ik zal me beperken tot een verklaring bij de eindstemming.